

Ämnesprov, läsår 2012/2013

Historia

Bedömningsanvisningar

Årskurs

9

Innehåll

Inledning	3
Bedömningsanvisningar Delprov A	7
Bedömningsanvisningar Delprov B	34
Bilaga 1	
Exempel på svar i Delprov B på den lägst godtagbara nivån i relation till kunskapskraven	62
Kopieringsunderlag till bedömningsprotokoll	73

Skolverket:

Mats Olsson
mats.olsson@skolverket.se

Ansvarig för distribution:

Tommy Mobrin
tommy.mobrin@fsproflog.se
Tel: 08-690 94 90

Projektledare:

Per Eliasson
per.eliasson@mah.se

Provkonstruktörer:

Fredrik Alven
fredrik.alven@mah.se

David Rosenlund
david.rosenlund@mah.se

Postadress:

Malmö högskola
205 06 Malmö

Internet:

<http://www.mah.se/historia9>

INLEDNING

Arbetet med bedömningen av elevernas lösningar av uppgifterna sker med hjälp av bedömningsanvisningarna. Utgångspunkten för bedömningen är det eller de delkunskapskrav som respektive uppgift avser att pröva. Dessa delkunskapskrav är konkretiserade med hjälp av bedömningsaspekter, vilket är de relevanta delar av resonemanget som ska bedömas, och en matris som tydliggör progressionen mellan de olika nivåerna för varje uppgift. Det som bedöms är kvaliteten i elevers resonemang, slutsatser och hänvisningar. I bedömningsanvisningarna finns också vid varje uppgift ett antal autentiska exempelsvar på olika nivåer. Det är typiska svar för dessa nivåer. Till varje exempelsvar i bedömningsanvisningarna finns en kommentar som beskriver varför det aktuella svaret bedöms ge belägg för just denna nivå. Slutligen anges också vanliga orsaker till att elevers svar inte motsvarar nivån för E.

Sammanfattningsvis anges vid varje uppgift:

- aktuellt delkunskapskrav och en beskrivning av hur uppgiften ansluter till detta.
- de aktuella bedömningsaspekterna för uppgiften.
- en beskrivning av progressionen i bedömningen i form av en matris.
- ett antal autentiska elevsvar med kommentarer.
- vanliga orsaker till att elevers svar inte motsvarar nivån för E.

Bedömning av uppgiften

Den symbol som finns vid varje uppgift informerar eleven om vilka belägg för kunskap i olika förmågor och på olika nivåer som uppgiften ger möjlighet till. Den kan även användas av läraren vid bedömning av elevens svar genom att vid bedömningen av respektive uppgift sätta kryss i de vita rutor som läraren anser att svaret ger belägg för.

	E	C	A
Referens	X	X	
Källor			
Användning			
Begrepp			

I det här exemplet har läraren markerat att eleven löst uppgiften på nivå C och därmed gett ett belägg för nivå C. (Observera att ett belägg för en högre nivå samtidigt ger belägg för underliggande nivåer på det sätt exemplet visar.) Det belägg eleven gett för varje uppgift förs sedan in i den resultatrapport som finns sist i elevhäftet till Delprov B. Närmare information om resultatsammanställningen ges nedan.

Utprovning i Delprov B

Eftersom proven i samhällsorienterande ämnen våren 2013 är en utprovningssomgång ges möjlighet till ytterligare hjälp vid lärarens bedömning av Delprov B. Syftet är att pröva olika sätt att öka likvärdigheten i bedömningen. Materialet finns i bilagan till dessa bedömningsanvisningar.

Som en extra hjälp ges därför för Delprov B ett antal exempelsvar som motsvarar den lägsta godtagbara nivån i relation till de olika nivåerna i kunskapskraven. De representerar således den undre gränsen för respektive nivå.

Som en ytterligare hjälp för bedömningen av Delprov B finns också, för de mer omfattande uppgifter som ger möjligheter till belägg för kunskaper upp till nivå A, bedömningsprotokoll i form av kopieringsunderlag sist i bilagan. Bedömningsprotokollet kan vara en hjälp som tydliggör progressionen i uppgiften och underlättar för läraren att få med alla bedömningsaspekter.

Gränssvaren och bedömningsprotokollen är således ingen nödvändig del i bedömningsarbetet, utan är endast en extra hjälp för att ge överblick över bedömningen av dessa mer omfattande uppgifter. Hur användbar denna hjälp varit i bedömningen kommer sedan att utvärderas.

Elevers användning av begrepp

I provet provas också elevers förmåga att ”använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.” Delkunskapskravet som prövar detta anger att eleven i ”studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett (...) fungerande sätt.”

När denna förmåga bedöms sker det med två uppgifter integrerat med dels studier av historiska förhållanden, dels vid användning av källor. Det är uppgift 8 i Delprov B och uppgifterna 5 och 6 Delprov A samt uppgifterna 5 och 6 Delprov B. I uppgift 8 Delprov B provas användning av begreppen kontinuitet och förändring i samband med olika tidsperioder av den demokratiska utvecklingen i Sverige. Bedömningen i uppgiften är separerad i två olika delar och utgår från olika bedömningsaspekter med olika progression. I uppgifterna 5 och 6 i Delprov A och 5 och 6 i Delprov B bedöms hur väl fungerande eleven använder olika källkritiska begrepp. Dessa fyra uppgifter ska således bedömas var för sig hur väl eleven kan använda historiska källor för att därefter bedömas tillsammans utifrån hur väl fungerande eleven i dessa uppgifter har använt olika källkritiska begrepp. Underlag för denna samlade bedömning finns som uppgift 11 i Delprov B i dessa bedömningsanvisningar. Någon motsvarande uppgift 11 återfinns inte i Delprov B.

Sammanställning av resultat

När bedömningen av elevers samtliga svar är avslutad sammanställs resultatet på båda delproven tillsammans i den resultatrapport för hela provet som finns sist i Elevhäftet till Delprov B. Resultatet för varje uppgift förs in genom att sätta kryss i respektive ruta. **Det är viktigt att notera att belägg för kunskaper på en högre nivå också ger belägg för de lägre nivåerna för samma uppgift.** Ett belägg för nivå C för en uppgift ger således belägg även för nivå E på samma uppgift. Ett belägg på nivå A för en uppgift ger belägg för både nivå C och nivå E för samma uppgift.

När beläggen i båda delproven sammanställts räknas de samman för varje förmåga och för varje nivå och antalet förs in i de gröna rutorna. Därefter summeras de för hela provet till raderna nederst och resultatet skrivs in i de röda rutorna. I de blå

rutorna förs in hur många av de fyra förmågorna som eleven har gett belägg för på varje nivå. Informationen är nödvändig eftersom det för provbetygen E och C krävs belägg för samtliga fyra förmågor på respektive nivå för att sätta dessa provbetyg. För provbetyget A är villkoret belägg för tre av de fyra förmågorna på nivå A. Informationen är också nödvändig för att kunna sätta kunna provbetygen B och D. Så krävs exempelvis belägg för nivå C på minst två av förmågorna för att kunna sätta betyget D.

Exempel på hur resultatrapporten används för olika provbetyg finns på hemsidan för nationella provet i historia för årskurs 9 från klockan 18.00 den 17 april 2013. Webbadress: www.mah.se/historia9

Resultatrapporten steg för steg

1. Det eller de belägg som eleven gett vid en viss uppgift förs in med kryss på resultatrapporten. Viktigt att notera att belägg för kunskaper på en högre nivå ger belägg även för de lägre nivåerna på samma uppgift.
2. I de gröna rutorna summeras antalet belägg för varje förmåga och varje nivå – E, C och A. ("Antal belägg för E:...")
3. I de övre röda rutorna summeras antalet belägg för varje nivå som finns i de gröna rutorna. ("Summa belägg för E:...")
4. I de undre blå rutorna anges hur många förmågor eleven gett belägg för. ("Antal förmågor med belägg:...")
5. Det totala antalet belägg eleven gett summeras och förs in. ("Elevens totala antal belägg:...")
6. Elevens provbetyg fastställs med hjälp av de betygsgränser som anges nedan.

Underlag för fortsatt utveckling

Resultatet av det nationella ämnesprovet i historia kan också ge underlag för en analys av hur kunskapskraven uppfylls på olika nivåer och för olika förmågor. För eleven kan en återkoppling av resultatet ge en värdefull information inför kommande studier om de delar av historieämnet där eleven har goda kunskaper och de delar som eventuellt kan utvecklas ytterligare. För läraren kan resultatet, sammanställt på klass- eller gruppnivå, ge information om vilka delar av undervisningen som är starka och vilka som eventuellt kan utvecklas ytterligare.

För att underlätta en sådan sammanställning kan resultatrapportens antal belägg för respektive förmåga summeras ut i vänsterkanten på matrisen. Det sammanlagda antalet belägg för varje förmåga skrivs in i de grå rutorna. ("Totalt antal belägg för denna förmåga:...") Eftersom belägg på en högre nivå ger belägg även för underliggande nivåer sker en automatisk viktning där ett belägg för C och A ger ytterligare ett respektive två belägg. Därmed blir det totala antalet belägg för varje förmåga också ett tecken på med vilken kvalitet eleverna löst uppgifterna.

När medelvärde för elevgruppen för respektive förmåga jämförs med det totala antalet möjliga belägg för denna, ges på det viset information om vilka delar av undervisningen som är starka och vilka som eventuellt kan utvecklas ytterligare.

Betygsgränser för provbetyget i historia åk 9

PROVBETYGET E

Totalt antal belägg minst 12.

Villkor: Belägg ska finnas för alla fyra förmågor.

PROVBETYGET D

Totalt antal belägg minst 17.

Villkor: Minst ett belägg för varje förmåga på E-nivå.

Minst tre belägg på lägst C-nivå som täcker två av fyra förmågor.

PROVBETYGET C

Totalt antal belägg minst 22.

Villkor: Minst sex belägg på lägst C-nivå. Dessa ska täcka alla fyra förmågor.

PROVBETYGET B

Totalt antal belägg minst 26.

Villkor: Minst tio belägg på lägst C-nivå. Dessa ska täcka alla fyra förmågor.

Minst två av dessa tio belägg ska vara på A-nivå och täcka två av fyra förmågor.

PROVBETYGET A

Totalt antal belägg minst 30.

Villkor: Minst fjorton belägg på lägst C-nivå. Dessa ska täcka alla fyra förmågor.

Minst fyra av dessa fjorton belägg ska vara på A-nivå och täcka tre av fyra förmågor.

Hur övriga belägg utöver det antal som nämns i villkoren är fördelade mellan nivåerna eller förmågorna påverkar inte provbetyget.

Bedömningsanvisningar

Delprov A

Uppgift 1 – Demokratin i det antika Athen

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att kunna använda en historisk referensram är *kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder*. Dessa kunskaper visar eleven bland annat *genom att föra resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar*. Den samhällsförändring som är aktuell i uppgiften är införandet av demokrati i det antika Athen och det som efterfrågas är vilka konsekvenser det innebar, i form av rösträtt för olika grupper i samhället. Istället för att eleven själv ska ange konsekvensen ges ett antal alternativ där tre faktorer (kön, ålder, samhällsklass) måste kombineras och ses i relation till varandra för att uppgiften ska kunna lösas. Lösningen på uppgiften kan ge belägg på nivå E.

Rätt alternativ:

☐	Kvinnliga slavar över 20 år hade rösträtt.
☐	Manliga slavar under 20 år hade rösträtt.
☐	Kvinnliga medborgare under 20 år hade rösträtt.
☒	Manliga medborgare över 20 år hade rösträtt.

Uppgift 2 - Orsaker till första världskrigets utbrott

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att kunna använda en historisk referensram är *kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder*. Dessa kunskaper visar eleven bland annat *genom att föra resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar*. De orsaker som är aktuella i uppgiften är dels mordet på ärkehertig Franz Ferdinand (skotten i Sarajevo) och dels de samtida stormaktsallianserna i Europa som en bakomliggande orsak till krigsutbrottet. Bedömningen utgår från hur utvecklat och väl underbyggt resonemanget är genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven resonerar om skotten i Sarajevo och allianserna som orsaker till första världskrigets utbrott.
- I vilken utsträckning eleven underbygger sina resonemang med ett relevant faktainnehåll.
- I vilken utsträckning eleven förklarar hur de två angivna orsakerna hänger ihop med varandra och visar hur de påverkar varandra.

Beskrivning av progressionen i bedömningen

Eleven ger belägg för:	
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå
I ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang förklarar eleven hur någon av de angivna orsakerna bidrog till första världskrigets utbrott och underbygger sin förklaring med något relevant historiskt exempel.	I ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang förklarar eleven hur båda de angivna orsakerna bidrog till första världskrigets utbrott och underbygger sin förklaring med några relevanta historiska exempel. I resonemanget förklaras också hur de båda angivna orsakerna hänger ihop med varandra och visar hur de tillsammans bidrog till krigets utbrott.

Exempelsvar på E-nivå. Ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang

Elevsvar 1

När man började med allianssystemet så visade det att man ville vara säker om det blev krig, så att man inte skulle förlora. De båda stora allianserna, ententen och trippelalliansen, började då reta sig på varandra bara för att de blev en slags fiender. Man ville se vem som var starkast. Hade den bästa armen och de bästa vapen. När sedan skottet utlöstes blev det droppen man blev arga på varandra.

Kommentar: Eleven förklarar hur allianssystemet bidrar till en spänd stämning i Europa, och att det inte behövdes så mycket för att ett krig dem emellan skulle starta. Resonemanget underbyggs med exempel på de två allianserna, ententen och trippelalliansen. Skotten i Sarajevo nämns i resonemanget, men är för vagt uttryckt.

Elevsvar 2

Skottet i Sarajevo utlöste 1:a världskriget så att skotten träffade österrikes nästa tronföljare Frans Ferdinand och det blev stora skrivelser om detta. Det var serbiska nationalister som skjutit honom. Det blev kaos och utlöste krig mellan Serbien och Österrike.

Kommentar: Eleven förklarar tydligt hur kriget startar med skotten i Sarajevo och att det leder till krig mellan Serbien och Österrike. Resonemanget underbyggs med några historiska exempel, till exempel nämns serbiska nationalister och att det var länderna Serbien och Österrike som började kriget. Däremot finns det inget resonemang om den roll som allianssystemet spelade. Således kan inte heller orsakerna kopplas ihop.

Exempelsvar på C-nivå. Ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

Jag minns inte helt men jag tror det var nationaliserber som sköt frans ferdinand, och att österrike då förklarade krig mot Serbien, som var allierade med Ryssland, och Österrike var i sin tur allierade med Tyskland, vilket ledde till att konflikten eskalerade och på många håll välkomnades tills den täckte nästan hela Europa. Jag tror, mest på grund av det spända politiska klimatet i Europa 1914 med allianser, att det inte var just skottet i Sarajevo som orsakade WW1, men det blev katalysatorn.

Kommentar: Eleven resonerar om båda orsakerna och visar hur skotten i Sarajevo leder till att allianserna förklarar krig mot varandra. Eleven visar därmed hur de tillsammans bidrog till att kriget startade. Resonemanget underbyggs med historiska exempel om vilka som sköt och något om allianserna. Förvisso var inte Ryssland och Serbien i allians, men hade nära förbindelser.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven inte använder några historiska exempel. De använder endast den information de får i uppgiften och resonerar med hjälp av denna.
- eleven blandar ihop de historiska förhållandena. Svar där de allmänna resonemangen kanske är rätt, men då det exempel som ska underbygga resonemanget inte alls stämmer, som till exempel att Storbritannien och Tyskland var i allians eller att Versaillesfreden ledde fram till bitterhet hos Tyskland.

Uppgift 3 - Orsaker till kolonialismen

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att kunna använda en historisk referensram är *kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder*. Dessa kunskaper visar eleven bland annat *genom att föra resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar*. Den samhällsförändring som är aktuell i uppgiften är den europeiska kolonialismen med Afrika som exempel och det som efterfrågas är ett resonemang om orsakerna till denna. Bedömningen utgår från hur utvecklat och väl underbyggt resonemanget är genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven anger och förklarar hur några orsaker bidrog till kolonialismen.
- I vilken utsträckning eleven underbygger svaret med relevanta historiska exempel.
- I vilken utsträckning eleven visar hur olika orsaker kan hänga ihop med varandra.
- I vilken utsträckning eleven visar hur olika orsaker kan förstärka varandra.

Beskrivning av progressionen i bedömningen

Eleven ger belägg för:		
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå	kunskaper på A-nivå
I ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang förklarar eleven hur <i>någon</i> orsak bidrog till kolonialismen. Resonemanget underbyggs med något relevant historiskt exempel.	I ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang förklarar eleven hur <i>några</i> orsaker bidrog till kolonialismen. Resonemanget underbyggs med <i>några</i> relevanta historiska exempel. Resonemanget visar hur <i>några</i> orsaker kan hänga ihop med varandra.	I ett välutvecklat och väl underbyggt resonemang förklarar eleven hur <i>flera</i> orsaker bidrog till kolonialismen. Resonemanget underbyggs med <i>flera</i> relevanta historiska exempel. Resonemanget visar hur <i>några</i> orsaker kan hänga ihop med varandra. Resonemanget visar hur <i>några</i> orsaker förstärker varandra.

Exempelsvar på E-nivå. Ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang

Grunden till kolonialismen var att länderna i Afrika hade dålig militär. Engelsmännen var maktgalna o ville ha mer makt. Engelsmännen tog över det de ville pga bättre militär så de hade skjutvapen medans afrikanerna hade pilbåge. Detta förklarar sig självt. Engelsmännen var överlägsna o detta ledde till kolonialismen. Flera länder intog Afrika och detta var grunden för indelningen.

Kommentar: Eleven förklarar hur militära orsaker bidrog till kolonialismen. Engelsmännen hade effektivare vapen än afrikanerna, vilket möjliggjorde den militära ockupationen. Resonemanget underbyggs med det historiska exemplet att *de [engelsmännen] hade skjutvapen medans afrikanerna hade pilbåge ...* Förvisso kan det resonemanget kritiseras, men blir en förklaring om vi väljer att se det som ett historiskt exempel för att förklara militära styrkeförhållanden.

Exempelsvar på C-nivå. Ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

I 1800-talets Europa var samarbete mellan länder inte lika vanligt som idag. Istället rådde det rivalitet mellan dem. Då var det viktigt att visa sig stark, man skulle visa sin makt och inge respekt. Detta gällde på de flesta plan; ekonomiska, militära m.m. Att ha kolonier innebar mycket makt och inflytande. I kolonierna kunde de göra som de ville, allt för att gynna sin egen nation. Om det blev krig ville man ha ett starkt försvar. Att låta folket i kolonierna strida för en, var en riktig förstärkning. Oftast var en person från kolonierna mindre värd än från det egna landet. Det var bättre att offra deras liv. I de koloniserade länderna kunde man även utvinna diverse värdefulla varor som bomull och diamant och sådana saker. Européerna lastade sina skepp fulla med ädelstenar, mat, bomull och annat, som de sedan kunde sälja vidare eller förbruka själva. En annan orsak till att kolonialismen var så stor berodde på skillnader i utveckling. Afrikanerna hade ingen chans med sina spjut mot européernas nya vapen, gevär mm. Dessa områden var enkla byten.

Kommentar: I svaret förklaras hur flera orsaker bidrog till kolonialismen. De europeiska länderna ville visa sin styrka genom att äga kolonier, militära orsaker beskrivs som en vilja att *låta folket i kolonierna strida för en* vilket möjliggörs av en rasistisk ideologi. Elevens beskrivning av skillnader i utveckling måste tolkas som en teknologisk skillnad vilken gjorde det lätt för kolonialmakterna att ockupera kolonierna. Slutligen anges att kolonialmakterna ville utnyttja koloniernas naturtillgångar.

Eleven underbygger några av de orsaker som anges med ett historiska exempel. Eleven nämner ädelstenar och bomull som råvaror vilka hämtades i kolonierna. När eleven beskriver skillnader i styrkeförhållanden anges spjut och gevär som exempel. Man kan också se påståendet att personer från kolonierna inte var värda lika mycket som en människa från kolonialmakten som ett sätt att underbygga resonemanget. Det är ett argument för att underbygga den militära orsaken *att låta folket i kolonierna strida för en* som eleven angett.

Samma resonemang blir också en koppling mellan två olika orsaker. Viljan att stärkas militärt hos kolonialmakterna kopplas ihop med en ideologi som lättare möjliggör att offra människorna med ursprung i kolonierna. Därmed visar eleven hur några orsaker hänger ihop med varandra.

Exempelsvar på A-nivå. Ett välutvecklat och väl underbyggt resonemang

Några orsaker till kolonialismen kan vara att folk från Europa hade en stark ideologi om att den vita rasen var bättre än den svarta. De kan ha möjliggjort till att man känner att det är okej att kolonisera. Det kunde man göra på grund av att länder som Storbritannien, Portugal och Frankrike hade så mycket bättre vapen än ursprungsbefolkningen. Vad skulle indianerna göra när de bara hade pil och båge medans Europeerna kom med gevär och kanoner. Man såg att det var enkelt att skaffa kolonier och skaffade mer. Om man hade många kolonier så visade man att sitt land var mäktigt och rikt. För man tjänade massor på sina kolonier. Där fanns det dyra metaller, kryddor och massor av billig arbetskraft som kunde bli slavar. Storbritannien tjänade massor på kolonier som Indien, Jamaica och kolonierna i Amerika. Orsaker till att man kunde kolonisera är som jag skrev.

Man kände att man var överlägsna dom i Afrika, Amerika och Asien. Man ville visa att ens land var bättre än alla andras och skaffade därför många kolonier. Det möjliggjordes på grund av att man la mycket pengar på att skaffa en stor armé. Att man hade kolonier ledde till att landets ekonomi förbättrades på grund av råvarorna och slavarerna man fick därifrån. Sen la man de pengarna på militär och att kolonisera ännu mer och därför blev kolonisationen möjlig.

Kommentar: I svaret förklaras hur flera orsaker bidrog till kolonialismen: ett rastänskande som möjliggör kolonialismen ideologiskt, en militär överlägsenhet som möjliggör erövringar av kolonier, och en vilja att bli mäktig och rik, det vill säga politiska och ekonomiska orsaker.

Eleven underbygger hur flera orsaker bidrog till kolonialismen. Eleven underbygger resonemanget om militär överlägsenhet genom att påpeka att Storbritannien, Portugal och Frankrike hade bättre vapen än indianerna. Därefter jämför eleven vapnen med varandra, pil och båge mot gevär och kanoner vilket får anses vara en rimlig jämförelse. I svaret redogörs det också för på vilket sätt och i vilka länder England gjorde ekonomiska vinster på sina kolonier. Det finns därmed flera underbyggda rimliga orsaker i resonemanget.

Flera av orsakerna kopplas ihop i svaret: *Man kände att man var överlägsna dom i Afrika, Amerika och Asien. Man ville visa att ens land var bättre än alla andras och skaffade därför många kolonier.* I denna passage kopplar eleven ihop ideologiska förklaringar med politiska. Rasismen möjliggjorde att man kunde delta i den europeiska kapplöpningen om kolonier, som delvis gick ut på att visa sin egen styrka. *Om man hade många kolonier så visade man att sitt land var mäktigt och rikt. För man tjänade massor på sina kolonier.* Här kopplar eleven ihop en politisk ambition att demonstrera makt med en ekonomisk ambition att göra vinster på kolonierna.

Eleven förklarar också hur några orsaker förstärker varandra. *Att man hade kolonier ledde till att landets ekonomi förbättrades på grund av råvarorna och slavarerna man fick därifrån. Sen la man de pengarna på militär och att kolonisera ännu mer och därför blev kolonisationen möjlig.* Här visar eleven hur man tjänade pengar på kolonierna och då kunde satsa ännu mer på militär och kolonialism.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att

- eleven anger bara de orsaker som redan angetts i allmän betydelse i uppgiften utan att konkretisera dessa eller förklara vad de innebär.
- eleven anger inte något historiskt exempel.

Uppgift 4 – Rosettstenen som källa

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att kritiskt granska, tolka och värdera källor är att *eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra (...) underbyggda slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då (...) underbyggda resonemang om källornas trovärdighet och relevans*. Det är i första hand den första delen av delkunskapskravet om att dra slutsatser om människors levnadsvillkor som är aktuell i denna uppgift

Istället för att eleven själv ska ange en rimlig slutsats om förhållandena i det antika Egypten anges en given slutsats och ett antal alternativa sätt att underbygga denna. Dessa olika alternativ måste prövas vart och ett i förhållande till den givna slutsatsen för att det relevanta alternativet ska kunna utläsas. Lösningen på uppgiften kan ge belägg på nivå E.

Rätt alternativ:

☐	texten berättar hur framgångsrik Ptolemaios var.
☐	texten berättar att Ptolemaios var kung i Egypten.
☐	delar av texten saknas.
☒	texten berättar att ett antal präster utsåg Ptolemaios till en gud.

Uppgift 5 – En källa från franska revolutionen

Denna uppgift behandlar även förmågan att använda begrepp (se uppgift 11 delprov B i bedömningsanvisningarna)

Eleven kan på denna uppgift, liksom på uppgift 6 i Delprov A samt på uppgifterna 5 och 6 i Delprov B, ge belägg dels för sin förmåga att hantera källor och föra källkritiska resonemang, dels för sin förmåga att hantera begrepp, i dessa fall begrepp med anknytning till källkritik. Det beror på att i dessa uppgifter visar eleven sina förmågor på dessa två områden i ett och samma sammanhang.

Förmågan att använda begrepp med anknytning till källkritik behandlas emellertid inte i anslutning till de olika aktuella uppgifterna var för sig utan i ett enda sammanhang och är placerat sist i bedömningsanvisningarna som uppgift 11 i Delprov B. Denna uppgift ska således bedömas två gånger.

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att kritiskt granska, tolka och värdera källor är att *eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra (...) underbyggda slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då (...) underbyggda resonemang om källornas trovärdighet och relevans*. Det är framför allt den första delen av delkunskapskravet om människors levnadsvillkor, men i viss utsträckning även den andra delen om källors trovärdighet och relevans, som bedöms.

Om eleven använder källkritiska begrepp bedöms inte i detta sammanhang utan enbart om eleven kan föra ett rimligt källkritiskt resonemang och argumentera källkritiskt.

Bedömningen utgår från hur utvecklade och väl underbyggda elevens slutsatser och resonemang är genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven kan dra en korrekt slutsats utifrån en historisk källa.
- I vilken utsträckning eleven kan förklara varför man kan dra denna slutsats utifrån källan.
- I vilken utsträckning eleven kan ge något källkritiskt argument för källans trovärdighet.

Beskrivning av progressionen i bedömningen

Eleven ger belägg för:	
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå
I ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang väljer eleven den rimliga slutsatsen. I resonemanget förklaras antingen: • varför slutsats nummer 1 är rimlig eller • förklaras med något källkritiskt argument varför källan är trovärdig.	I ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang väljer eleven den rimliga slutsatsen. I resonemanget förklaras: • varför slutsats nummer 1 är rimlig och • förklaras med något källkritiskt argument varför källan är trovärdig.

Exempelsvar på E-nivå. Ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang

A.

X

1. I Frankrike fick vissa grupper inte vara med och bestämma politiskt

2. I Frankrike fick alla grupper vara med och bestämma politiskt

3. I Frankrike fick bönderna vara med och bestämma politiskt

4. I Frankrike fick bönderna inte vara med och bestämma politiskt

B. Jag tycker att *Deklarationen om de kvinnliga rättigheterna* stöder påstående nummer ____1____ eftersom: *Det står där att vissa grupper inte fick vara med i politiska frågor. Källan säger att kvinnorna vill vara med i nationalförsamlingen. Eftersom de vill vara med så betyder det att de inte är det.*

C. Ur källkritisk synpunkt är den dessutom trovärdig eftersom: *Eftersom Det är en författarinna som skrev Deklarationen om de kvinnliga rättigheterna.*

Kommentar: Eleven väljer rätt slutsats och förklarar tydligt varför man kan dra den slutsatsen. Däremot ger eleven inget hållbart källkritiskt argument.

Exempelsvar på C-nivå. Ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

A.

X

1. I Frankrike fick vissa grupper inte vara med och bestämma politiskt

2. I Frankrike fick alla grupper vara med och bestämma politiskt

3. I Frankrike fick bönderna vara med och bestämma politiskt

4. I Frankrike fick bönderna inte vara med och bestämma politiskt

B. Jag tycker att *Deklarationen om de kvinnliga rättigheterna* stöder påstående nummer ____1____ eftersom: *Det är kvinnorna i källan som kräver att få vara med i nationalförsamlingen.*

C. Ur källkritisk synpunkt är den dessutom trovärdig eftersom: *Marie Gouze levde under franska revolutionen och var alltså med när det hände.*

Kommentar: Eleven väljer rätt slutsats och förklarar tydligt varför man kan dra denna slutsats. Eleven anger, utan att använda det specifika begreppet, tidskriteriet som ett källkritiskt argument vilket gör källan trovärdig.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven har valt fel slutsats, eller valt rätt slutsats men därefter inte motiverat sitt val med ett resonemang.

BEDÖMNING AV DELPROV A

- eleven har valt rätt slutsats, men sedan endast allmänt beskrivit kvinnornas situation för att förklara varför slutsatsen dragits.
- eleven har förklarat trovärdigheten med att källan är trovärdig för att det är en kvinna som skrivit den eller för att det är en författare som skrivit. Dessa argument är inga hållbara källkritiska argument.

Uppgift 6 – Källor om slavhandeln över Atlanten.

Denna uppgift behandlar även förmågan att använda begrepp (se uppgift 11 delprov B i bedömningsanvisningarna)

Eleven kan på denna uppgift, liksom på uppgift 5 i Delprov A samt på uppgifterna 5 och 6 i Delprov B, ge belägg dels för sin förmåga att hantera källor och föra källkritiska resonemang, dels för sin förmåga att hantera begrepp, i dessa fall begrepp med anknytning till källkritik. Det beror på att i dessa uppgifter visar eleven sina förmågor på dessa två områden i ett och samma sammanhang.

Förmågan att använda begrepp med anknytning till källkritik behandlas emellertid inte i anslutning till de olika aktuella uppgifterna var för sig utan i ett enda sammanhang och är placerat sist i bedömningsanvisningarna som uppgift 11 i Delprov B. Denna uppgift ska således bedömas två gånger.

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att kritiskt granska, tolka och värdera källor är att *eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra (...) underbyggda slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då (...) underbyggda resonemang om källornas trovärdighet och relevans.* Det är framför allt den andra delen av delkunskapskravet om källors trovärdighet och relevans, men i viss utsträckning även den första delen om människors levnadsvillkor, som bedöms.

Om eleven använder källkritiska begrepp bedöms inte i detta sammanhang utan enbart om eleven kan föra ett rimligt källkritiskt resonemang och argumentera källkritiskt.

Bedömningen utgår från hur utvecklade och väl underbyggda elevens slutsatser och resonemang är, genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter:

- I vilken utsträckning eleven kopplar ihop slutsatserna med källorna.
- I vilken utsträckning eleven använt källkritiska argument i sina resonemang

Beskrivning av progressionen i bedömningen

Eleven får belägg för:		
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå	kunskaper på A-nivå
I ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang motiverar eleven vilka källor Bengtsson kan ha använt för att dra båda sina slutsatser.	I ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang motiverar eleven vilka källor Bengtsson kan ha använt för att dra båda sina slutsatser. I resonemanget används något källkritiskt argument när eleven motiverar vilka källor Bengtsson kan ha använt.	I ett välutvecklat och väl underbyggt resonemang motiverar eleven vilka källor Bengtsson kan ha använt för att dra båda sina slutsatser. I resonemanget används några källkritiska argument när eleven motiverar vilka källor Bengtsson kan ha använt. I resonemanget visas hur Bengtsson kan ha använt två eller flera källor som förstärker varandra för att underbygga en av slutsatserna.

Exempelsvar på E-nivå. Ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang

Jag drar slutsatsen att det första påståendet är en slutsats av källa 2. I källan berättar Oladuah Equianos om hur hemskt det var att sitta under deck på ett skäpp, han var själv en slav. Han berättar hur trångt det var, hur människorna inte ens kunde vända på sig, att svetten gjorde luften fuktig, att man inte kunde andas. Slavarna blev då sjuka och många dog. Jag drar också slutsatsen att hon använde sig av källa 1 till det första påståendet pga att här ser man hur lite plats slavarna hade. Att de bara packade in så många som fick plats utan att tänka på riskerna.

Till det andra påståendet drog jag slutsatsen att hon hade använt sig av källa 4. Här berättas det hur skeppets besättning kastar levande slavar överbord eftersom de flesta var sjuka eller döda.

Kommentar: Eleven motiverar tydligt vilka källor Bengtsson kan ha använt för att dra sina slutsatser. Kopplingen mellan källa och slutsats finns i början av de båda styckena. Angående det första påståendet skriver eleven: *Jag drar slutsatsen att det första påståendet är en slutsats av källa 2.* Sedan följer en motivering utifrån innehållet i källan, vilket förtydligar varför Bengtssons påstående kan relateras till denna källa. Om det andra påståendet skriver eleven: *Till det andra påståendet drog jag slutsatsen att hon hade använt sig av källa 4.* Liksom i fallet med det första påståendet följer sedan en beskrivning av källans innehåll.

Exempelsvar på C-nivå. Ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

Anita Bengtssons första slutsats grundar hon i källa 1 och även i källa 2. Källa 1 visar en ritning av ett slavskepp, där man klart och tydligt ser hur lite plats och hur trångt det måste ha varit. Ritningen är gjord av en slaverimotståndare, vilket gör att jag tvivlar på att han var objektiv i sin ritning eller om han överdrev ritningen en aning så att folk skulle bli helt förskräckta över hur slavarna blev behandlade. Ritningen blir mer trovärdig för att ett exakt årtal finns. Sin första slutsats, som Bengtsson gör är inte bara grundad i källa 1 utan i källa 2 också., som är en självbiografi. Författaren till självbiografen finns det namn på och ett exakt årtal då hans bok gavs ut. Det stärker trovärdigheten mycket.

Slutsats nummer 2 som Anita Bengtsson gör, grundar hon i källa 4 då advokaten John Lee säger ordagrant. "svarta är varor och egendom.."

Kommentar: Eleven pekar på att Bengtsson kan ha använt två källor (källorna 1 och 2) för att dra den första slutsatsen. Eleven använder ett källkritiskt argument när den skriver att *Ritningen är gjord av en slaverimotståndare, vilket gör att jag tvivlar på att han var objektiv i sin ritning eller om han överdrev ritningen en aning så att folk skulle bli helt förskräckta över hur slavarna blev behandlade.* Det är här tydligt att eleven, utan att använda begreppet, förstår innebörden i tendenskriteriet och att eleven kan resonera om konsekvenserna av detta.

Exempelsvar på A-nivå. Ett välutvecklat och väl underbyggt resonemang

Det första påståendet grundar hon på källa 1 samt 2. På bilden av skeppet kan vi tydligt se hur strategiskt lägda slavarerna är. Det skall få plats så många som möjligt på den begränsade ytan. Det faktum att det är slaverimotståndare i London som har gjort skisserna kan tendensera till att informationen blir felaktig. De vill ju avskaffa slavhandeln, vilket leder till att de kan förvärja bilden på situationen för att få empati från fler. (Den fyller ett sådant syfte)

Det är inte heller en förstahandskälla då de själva inte säkert var med ombord. De är alltså beroende av fler personer och deras tolkningar. I Equianos självbiografi så fastslås dock informationen som ges i bilden. Han berättar själv om sin situation, 1:a handskälla. Hans text tendenserar dock till att framställa fartygen som hemskare än det var. Känslor från att ha berövats alla ens rättigheter kan nyansera upplevelsen med känslor. Han var också en slaverimotståndare. Alltså användes hans självbiografi som propaganda mot detta. Det kan också bidra till att texten blir nyanserad till att framställa transporten som sämre. Tidskriteriet spelar också roll här. Han skrev sin bok flera år efter händelsen. Han kan under tiden ha glömt detaljer och fått en förvrängd syn.

Källa 4 visar tydligt på att advokaten Lee ansåg att slavar var en ren handelsvara i hans uttalande. Det är en kommentar, vilket gör den till att vara mycket tendentiös: det är hans egna åsikter som uttalas. Vi får ingen objektiv syn på om det var fler som tyckte precis som honom och det är därför svårt att fastslå att flera tyckte precis som honom.

Kommentar: Eleven använder flera källkritiska argument i sitt resonemang om vilka källor Bengtsson använt för att dra sina slutsatser. I svaret framgår att eleven menar att det första påståendet har stöd i att källa 1 och källa 2 stärker varandra. Eleven skriver: *I Equianos självbiografi så fastslås dock informationen som ges i bilden.* Eleven har också flera källkritiska argument kring dessa källor där tendens, tidsavståndet och källors beroendeförhållanden används. Det framgår i motiveringen att eleven kan hantera dessa argument för att värdera en källas styrkor och svagheter. I sitt resonemang om källa 4 diskuterar eleven även om i vilken utsträckning källan kan stödja det andra påståendet utifrån hur pass representativ åsikten är.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven kopplar endast ett av påståendena till en källa.
- eleven gör en beskrivning av slavhandeln, men behandlar inte påståendena eller källorna.
- eleven resonerar om innehållet i en eller flera källor utan att koppla dem till något påstående.

Uppgift 7 – Leninpriset

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att reflektera över sin egen och andras användning av historia är att *eleven kan föra (...) underbyggda resonemang om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, samt hur skilda föreställningar om det förflutna kan leda till olika uppfattningar i nutiden, och vilka konsekvenser det kan få*. Det är framför allt den andra delen av delkunskapskravet om hur skilda föreställningar om det förflutna kan leda till olika uppfattningar i nutiden och vilka konsekvenser det kan få, som bedöms i uppgiften.

Bedömningen utgår från hur utvecklade och väl underbyggda elevens resonemang är, genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven förklarar hur olika föreställningar om Lenin leder till olika uppfattningar om namnet på priset idag.
- I vilken utsträckning eleven underbygger sitt resonemang genom att hänvisa till Lenins roll i det historiska skeendet.

Beskrivning av progressionen i bedömningen

Eleven ger belägg för:	
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå
I ett <i>enkelt och till viss del</i> underbyggt resonemang beskriver eleven <i>någon</i> rimlig orsak till att föreställningen om Lenin kan leda till att man tycker att namnet Leninpriset är <i>bra</i> och <i>någon</i> rimlig orsak till att föreställningen om Lenin kan leda till att man tycker att namnet Leninpriset är <i>dåligt</i> .	I ett <i>utvecklat och relativt väl underbyggt</i> resonemang beskriver eleven <i>några</i> rimliga orsaker till att föreställningen om Lenin kan leda till att man tycker att namnet Leninpriset är <i>bra</i> och <i>några</i> rimliga orsaker till att föreställningen om Lenin kan leda till att man tycker att namnet Leninpriset är <i>dåligt</i> .
Resonemanget underbyggs med en allmän hänvisning till Lenins roll i det historiska skeendet.	Resonemanget underbyggs med hänvisning till konkreta historiska exempel som beskriver Lenins roll i det historiska skeendet.

Exempelsvar på E-nivå. Ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang

Jag tycker att det är bra att använda Lenins namn på ett pris därför att:

Svarsexempel 1. *Han tyckte att det skulle vara rättvist i samhället att alla skulle få lika mycket pengar och saker.*

Svarsexempel 2. *För att han var en känd man som var en ledare i den ryska revolutionen och i Sovjetunionen han gjorde bra saker för länderna.*

Jag tycker inte att det är bra att använda Lenins namn på ett pris därför att:

Svarsexempel 1. *Han använde massa våld och vapen för att göra samhället rättvist och det var ju inte direkt rättvist.*

Svarsexempel 2. *Lenin är orsak till att många Personer dog i Ryssland och att många förlora sina familjer.*

Kommentar: Svaren ger någon rimlig orsak till respektive persons åsikt. Däremot är de exempel eleverna använder allmänt hållna och inte konkretiserade.

Exempelsvar på C-nivå. Ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

Jag tycker att det är bra att använda Lenins namn på ett pris därför att:

Svarsexempel 1. *Lenin var mycket viktig inom revolutionen som störtade en tyranniserande monarki som bestämde över Ryssland. Han skapade en nation ägnad åt arbetarna och gjorde landet till en ledande industriell stormakt.*

Svarsexempel 2. *Han var en stor ledare och hade stort inflytande i världen. Han är väldigt känd. Han var kommunist, så han tyckte att alla var lika värda och han ville att alla i hans land skulle leva jämnt, oavsett vilket jobb man hade.*

Jag tycker inte att det är bra att använda Lenins namn på ett pris därför att:

Svarsexempel 1. *När Lenin kom för att göra saker bättre så gjorde han också att det blev inbördeskrig. Många var emot den nya staten och då var det många som fängslades och blev plågade. Så att hedra hans namn är som att hedra folk som går emot staten eller att staten fängslar dem.*

Svarsexempel 2. *Lenin tog makten med våld och när ryssland väl blev kommunistiskt så blev det ändå en diktatur. Folket hade inget att säga till om. Dom blev nertystade och ivägskickade. Därför är det osunt att ha hans namn på ett pris för att folk står för sin åsikt.*

Kommentar: Svaren ger några rimliga motiv till respektive persons åsikt. De mer utvecklade och underbyggda svaren underbyggs även med tydligare historiska exempel. De visar klart att eleven vet vilken tolkning av det historiska skeendet

som påverkar respektive persons föreställningar om Lenins roll och därmed också personens uppfattning om namnet på priset.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven gör ingen koppling mellan de två personernas uppfattningar om priset och deras åsikter om Lenin.
- eleven konstaterar bara att den som tycker Lenin var bra är positiv till namnet och den som tycker han var dålig är negativ till namnet, utan någon underbyggnad.

Uppgift 8 – Nazistpartiet tar makten

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att använda en historisk referensram är *kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder*. Dessa kunskaper visar eleven bland annat *genom att föra resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar*. Den samhällsförändring som är aktuell i uppgiften är det nazistiska maktövertagandet i Tyskland och det som efterfrågas är ett resonemang om orsakerna till detta. Bedömningen utgår från hur utvecklat och väl underbyggt resonemanget är genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven förklarar hur olika orsaker bidrog till nazistpartiets maktövertagande i Tyskland.
- I vilken utsträckning eleven underbygger svaret med historiska exempel.
- I vilken utsträckning eleven visar hur olika orsaker kan hänga samman.
- I vilken utsträckning eleven visar hur olika orsaker kan förstärka varandra.

Beskrivning av progressionen i bedömningen

Eleven ger belägg för:		
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå	kunskaper på A-nivå
I ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang förklarar eleven hur <i>någon eller några</i> rimliga orsaker bidrog till nazistpartiets maktövertagande.	I ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang förklarar eleven hur <i>några</i> rimliga orsaker bidrog till nazistpartiets maktövertagande.	I ett välutvecklat och väl underbyggt resonemang förklarar eleven hur <i>några</i> rimliga orsaker bidrog till nazistpartiets maktövertagande.
Resonemanget underbyggs med minst ett historiskt exempel.	Resonemanget underbyggs med <i>några</i> historiska exempel. I resonemanget visas hur <i>några</i> orsaker hänger ihop.	Resonemanget underbyggs med <i>några</i> historiska exempel. I resonemanget visas hur <i>några</i> orsaker hänger ihop. I resonemanget visas hur <i>några</i> orsaker förstärker varandra.

Exempelsvar på E-nivå. Ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang

Efter första världskriget hade Tyskland förlorat mycket pengar och hade mycket skulder till tex Frankrike och då kom Tyskland på att om man tryckte ut massa pengar skulle Tyskland kunna betala tillbaka men ju mer pengar som trycktes ut desto mindre blev pengarna värda så i slutändan blev pengarna inte värda nåt. Man använde pengar till massa saker som t.ex. papper och barn lekte med sedelbuntar som byggklossar. Man eldade till och med med pengar. Så i slutändan hjälpte det ändå inte att trycka ut pengar så Tyskland var fortfarande skyldiga pengar till Frankrike. Några år senare började det gå bättre för Tyskland och Hitler hade börjat. Han ville ta makten om han var en väldigt bra "pratare" så allt gick väldigt bra för honom, folk började lyssna på honom och hans parti blev bara större och större och när valet kom så hade Hitler jättemånga vid sin sida men när valet hade varit vann inte Hitler men han ville verkligen och det var ca 45 politiker som röstade imot honom som inte ville att Hitler skulle ta makten och ca 25 av dem mördades. Några år senare avled statsministern och Hitler såg sin chans och sa att han ville ta makten men det fick han inte och typs sen så fick han det. Slut.

Kommentar: Eleven anger några rimliga orsaker till nazistpartiets maktövertagande: Tysklands skulder, att Hitler var en bra talare och att nazisterna hotade och dödade flera av sina motståndare. Eleven förklarar orsakerna genom motiveringen att Tyskland *hade mycket skulder till tex Frankrike*. Eleven exemplifierar den dåliga ekonomin med att *man använde pengar till massa saker som t.ex. papper och barn lekte med sedelbuntar som byggklossar*. Eleven gör dock inga kopplingar mellan orsakerna. När Hitler presenteras kopplas inte hans budskap till den dåliga ekonomin.

Exempelsvar på C-nivå. Ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

*Nazistpartiet tog makten bl.a. genom att:
Under 20- och 30-talet var det stor ekonomisk kris i Tyskland för att efter första världskriget blev de tvungna att betala en stor summa pengar som Tyskland inte hade så de tänkte att de kunde trycka upp en massa pengar och betala med, men istället blev det inflation i landet och pengarna blev i stort sett värdelösa. Hitler sa att det var som en "dolkstöt i ryggen". Med det menade han att de som hade skrivit på fredfördraget i Versailles hade förrått Tyskland. Han tyckte inte alls att de var besegrade. Han skyllde också på andra personer och folkgrupper. Framförallt judar. Han sa att det mesta var judarnas fel (för efter inflationen ville folk ha något eller några att skylla på, så de skyllde på judarna) och att den ariska germanska var den rätta och att Tyskland var den enda stormakten. Nazistpartiet fick mer och mer röster men ändå inte majoritet, men Hitler dödade de som inte tyckte som han. Protestanter som protesterade mot honom dödades, politiker i andra partier dödades. Till slut var det bara ett annat parti kvar. Hitler var också en bra talare. Han åkte runt till många ställen och talade inför stora folkmassor. Han sa de rätta sakerna som tyskarna ville höra, att de hade blivit förräddade och att Tyskland är inte besegrade. Allt var judarnas fel. På så sätt fick han med sig många tyskar. Hitler var också bra på att sprida budskapet genom reklam, propaganda, tala inför folket.*

Kommentar: Eleven anger några rimliga orsaker som till exempel den ekonomiska krisen, dolkstötslegenden, skuldfrågan och Hitlers person. Eleven förklarar dessa orsaker genom att till exempel förklara vad dolkstötslegenden innebar och att hatet mot judarna ökades genom att de pekades ut som skyldiga för Tysklands elände.

Som exempel på dessa orsaker beskriver eleven att pengarna blev värdelösa och att Hitler åkte runt till många ställen och *talade inför stora folkmassor*. Eleven kopplar olika orsaker till varandra genom att beskriva att Hitler var en bra talare och *Han sa att det mesta vart judarnas fel (för efter inflationen ville folk ha något eller några att skylla på, så de skyllde på judarna) och att den ariska Germanska var den rätta och att Tyskland var den enda stormakten*. På det här sättet visar eleven hur den dåliga ekonomin hänger samman med nazistpartiets propaganda. Eleven visar dock inte hur orsakerna förstärker varandra.

Exempelsvar på A-nivå. Ett utvecklat och välutvecklat och väl underbyggt resonemang

Under 20-talet drogs Tyskland in i en politisk och ekonomisk kris. Mycket var på grund av det massiva antalet pengar som trycktes upp efter första världskriget då de både hade förlorat stora summor under kriget då de lade mycket pengar på vapen och militär och det enorma skadeståndet de blev tvingade att betala. Det de inte hade i åtanke var att värdet skulle sjunka drastiskt om så mycket pengar trycktes upp och det var just det som hände. Det är under dessa omständigheter som folk kan vara väldigt lättpåverkade och strävande efter en ledare som kan styra upp allt. Det var då Hitler kom. I samband med den svåra krisen och Hitlers förmåga att tala hade han stor makt. Han åkte runt i hela landet på kort tid på en valturné för att försöka påverka folket och få med dem på hans tåg och han hade listat ut att om man upprepade det man ville säga så fastnade det på hjärnan. Han lät affischer sättas upp med hans åsikter och såg till att synas med barn, en som är snäll mot barn kan väl inte vara annat än bra? Det var just detta han ville få alla att tänka. All denna påverkan som befolkningen utsattes för ledde till att de tyckte att nazistpartiet var ett väldigt bra parti och var värt att rösta på. Han gav även skuld till olika grupper av människor till judar och kommunister att de var dåliga människor och att var ett hot mot Tyskland. När man är i en svår situation är det lätt att leta efter en syndabock och när Hitler sade att det var deras fel följde folket med på det. Så Hitler var en väldigt smart man och hade en väl genomtänkt plan att komma till makten. Om ett land är i en kris är det lätt att få som man vill och detta utnyttjade Hitler. Att sedan visa sig som en bra ledare som ska resa landet igen gör att folket fastnar på kroken. Samtidigt som han säger att Versaillesfreden skrevs på av förrädare, att Tyskland inte alls hade förlorat och att judar och kommunister var ett hot mot landet drogs de in. Samtidigt som han gjorde allt detta och fick med sig folket lät han trupper sabotera för andra partier. Detta gjorde så att de inte hade någon chans och nazisterna såg ännu bättre ut om de politiska motståndarna inte syntes eller hördes, då var det som det bara fanns ett parti att rösta på.

Kommentar: Eleven anger flera rimliga orsaker till nazistpartiets maktövertagande: den dåliga ekonomin, Hitlers person, propagandan, hatet mot judarna och våldet mot de politiska motståndarna. I längre resonemang väver eleven ihop förklaringar och exempel genom att förklara den ekonomiska krisen med ett flertal faktorer som till exempel *det massiva antalet pengar som trycktes upp*, att Tyskland förlorat stora summor under kriget och *det enorma skadeståndet* som Tyskland skulle betala. I resonemanget låter också eleven de olika orsakerna förstärka varandra när den ekonomiska krisen får samtida politiska verkningar. *Det är under dessa omständigheter som folk kan vara väldigt lättpåverkade och strävande efter en ledare som kan styra upp allt. Det var då Hitler kom. I samband med den svåra krisen och Hitlers förmåga att tala hade han stor makt*. Eleven visar här tydligt att olika orsaker hänger ihop och förstärker varandra. *Om ett land är i en kris är det lätt att få som*

man vill och detta utnyttjade Hitler. Skillnaden mellan de kopplingar som görs i ett C- och ett A-belägg visar sig här vara att faktorerna verkar strukturellt, det vill säga samtidigt och ömsesidigt, medan de i ett C-belägg presenteras som en enkel orsakskedja, det vill säga det ena leder till det andra i tidsföljd.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att

- eleven anger inga rimliga orsaker.
- eleven använder endast informationen i uppgiften.
- eleven svarar generellt och ytligt t ex *Hitler ville ha makt, de var rädda för Hitler.*

Uppgift 9 – Kristallnatten - att använda historia

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att reflektera över sin egen och andras användning av historia är att *eleven kan föra (...) underbyggda resonemang om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, samt hur skilda föreställningar om det förflutna kan leda till olika uppfattningar i nutiden, och vilka konsekvenser det kan få*. Det är framför allt den första delen av delkunskapskravet om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, som bedöms i uppgiften.

Bedömningen utgår från hur utvecklade och väl underbyggda elevens resonemang är, genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven beskriver det samband som arrangörerna vill skapa mellan kristallnatten och dådet på Utöya.
- I vilken utsträckning eleven förklarar syftet med att jämföra kristallnatten med dådet på Utöya.
- I vilken utsträckning eleven har med konkreta exempel som stärker svaret om syftet med jämförelsen.
- I vilken utsträckning eleven värderar historieanvändningen.

Beskrivning av progressionen i bedömningen

kunskaper på E-nivå	Eleven ger belägg för:	
	kunskaper på C-nivå	kunskaper på A-nivå
I ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang beskriver eleven vilket samband arrangörerna vill skapa med sin jämförelse.	I ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang beskriver eleven vilket samband arrangörerna vill skapa med sin jämförelse. I resonemanget förklaras syftet med att jämföra kristallnatten med Utöya.	I ett välutvecklat och väl underbyggt resonemang beskriver eleven vilket samband arrangörerna vill skapa med sin jämförelse. I resonemanget förklaras med hjälp av konkreta exempel syftet med att jämföra kristallnatten med Utöya. I resonemanget görs en relevant värdering av historieanvändningen.

Exempelsvar på E-nivå. Ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang

Eftersom kristallnatten var en högerextremistisk attack mot en specifik grupp, judarna, så tänker de som har gjort affischerna att attacken på Utöya organiserades med samma idé. Att förinta en grupp som inte delade åsikter med gärningsmannen/ gärningsmännen.

Kommentar: Eleven konstaterar att arrangörerna av demonstrationen vill etablera ett samband mellan den historiska händelsen kristallnatten och en nutida händelse, Utöya, genom att peka på att motiven för händelserna var likartade.

Exempelsvar på C-nivå. Ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

Olika ideologier av högerextremism stod bakom Kristallnatten och Utöya. Båda händelserna var dessutom en reaktion eller tycke om en annan religion, annat ursprung. Kristallnatten då nazisterna tog diskrimineringen mot judarna till en ny gräns. Man förstörde judars affärer och annat. Man slog i sönder glas. Många judar blev dödade denna natt. Anders Breivik hade en liknande tanke när han utförde massmorden på Utöya. Dessa ungdomar hade en annan politisk åsikt än vad Breivik hade eller har. Först och främst om invandring och personer med ett annat ursprung. Han hade en mer rasistisk syn på detta. Varken under Kristallnatten eller på Utöya ansågs alla människor vara lika värda. De som skrev affischen vill bekämpa detta, rasismen. Eftersom båda händelserna innefattar rasism använde de sig av detta.

Kommentar: Eleven pekar på att kristallnatten och händelserna på Utöya båda har begåtts av högerextremister. Eleven använder konkreta exempel för att förtydliga detta samband som arrangörerna vill skapa. I de sista meningarna pekar eleven på att affischen vill framhäva sambandet mellan kristallnatten och händelserna på Utöya, nämligen rasismen. Eftersom det är den som arrangörerna har till syfte att bekämpa så vill de framhäva just det sambandet.

Exempelsvar på A-nivå. Ett välutvecklat och väl underbyggt resonemang

När man jämför kristallnatten med händelserna på Utöya tror jag att man vill peka på det att kristallnatten var något som satte igång förintelsen och detta på Utöya skulle kunna vara något som eventuellt kan sätta igång något på nytt. Jag tror man vill få oss att tänka på det och komma ihåg hur fel det en gång blev och hur farligt och fel det kan gå om man inte sätter stopp för någonting direkt och på en gång. Man skriver på affischen att man uppmanar folk till att samlas och gå i ett fackeltåg till minne av kristallnatten. I och med detta visar man ju också då att man är emot rasismen och aktivt vill bekämpa den. Man tar alltså tag i det på en gång, vilken man kanske inte gjorde år 1938. Idag när vi vet hur fruktansvärt hemskt det blev tror jag att lättare kan se hur fel rasism är och snabbare agerar/reagera. Jag tror helt enkelt att man använder sig av kristallnatten för att dels fänga människors uppmärksamhet (alla vet nog vad kristallnatten var/är för något) och för att man ska förstå att Utöya var något som var lika hemskt som då. Jag tror att de flesta av oss som ser denna affisch börjar fundera över hur illa ställt det verkligen är nu i dagens läge och vad vi själva kanske måste göra för att bekämpa rasismen och se till att det inte blir som det en gång var!

Kommentar: Eleven går direkt på arrangörernas syfte med jämförelsen och menar att det kan vara att förhindra att något liknande som kristallnatten upprepas.

Eleven ger ett konkret exempel, Förintelsen. Det gör arrangörerna genom att etablera ett samband mellan kristallnatten och händelserna på Utöya, vilket eleven tydligt pekar ut, *för att man ska förstå att Utöya var något som var lika hemskt som då*. Dessutom pekar eleven på kristallnattens symboliska betydelse när hon/han menar att jämförelsen fångar vår uppmärksamhet och också påverkar uppfattningen om händelserna på Utöya. Avslutningsvis värderar eleven användningen av historia genom att slå fast att den sätter igång funderingar om rasismen och vikten av att bekämpa den.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

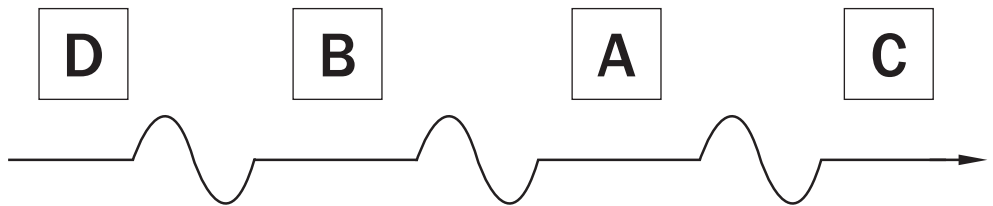
Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven endast skriver om de båda händelserna utan att förklara vilket samband arrangörerna vill etablera mellan händelserna.

Uppgift 10 – Historiska tidsbegrepp

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att använda historiska begrepp är att *i studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett (...) fungerande sätt*. Den del av kunskapskravet som är aktuell i uppgiften är den första delen där eleven i studier av historiska förhållanden och skeenden ska kunna använda historiska begrepp. Tidsbegreppen är hämtade från det centrala innehållet. Uppgiften ger belägg för kunskaper på nivå E.

Rätt alternativ:

Uppgift 11 – Förklaring till industrialiseringen i Storbritannien

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att använda historiska begrepp är att *i studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett (...) fungerande sätt*. Den del av kunskapskravet som är aktuell i uppgiften är den första delen där eleven i studier av historiska förhållanden och skeenden ska kunna använda historiska begrepp. Begreppet historisk förklaring är hämtat från det centrala innehållet. Att identifiera och motivera varför det är en historisk förklaring i en text om industrialiseringen visar att eleven kan använda det historiska begreppet på ett mer eller mindre väl fungerande sätt.

Bedömningen utgår från hur utvecklade och väl underbyggda elevens resonemang är, genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter

- Eleven har angett rätt text.
- I vilken utsträckning eleven motiverar att texten är en förklaring.
- I vilken utsträckning eleven använder sig av texten för att motivera.

Beskrivning av progressionen i bedömningen

Eleven ger belägg för:	
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå
En elev som använder begreppet förklaring på ett i huvudsak fungerande sätt väljer rätt text och motiverar varför det är en förklaring.	En elev som använder begreppet förklaring på ett relativt väl fungerande sätt väljer rätt text och motiverar med hjälp av tydliga exempel från texten och en jämförelse med de andra texterna

Exempelsvar på E-nivå. En i huvudsak fungerande användning.

Eleven har valt text A med följande motivering:

Jag tycker att denna texten förklarar bäst. I denna texten uttrycker man tydligt att olika sorters uppfinningar gjorde det möjligt att industrialisera samhället.

Kommentar: Eleven anger rätt text. Därefter motiverar eleven hur texten förklarar industrialiseringen av Storbritannien.

Exempelsvar på C-nivå. En relativt väl fungerande användning.

Eleven har valt text A med följande motivering:

Text B och C beskriver hur människorna levde under den industriella revolutionen. Text A förklarar vad som ledde till själva revolutionen, till exempel "Spinning Jenny" som gjorde textilindustrin bättre och snabbare. I texten står det också att de nya uppfinningarna ledde till bättre och mer utvecklad teknik, som sedan gjorde den industriella revolutionen möjlig.

Kommentar: Eleven anger rätt text. Därefter motiverar eleven hur texten förklarar industrialiseringen av Storbritannien. Eleven använder dessutom exempel ur texten för att förstärka sin motivering, Spinning Jenny nämns och att uppfinningarna ledde till bättre teknik som möjliggjorde revolutionen. Det som tydligt skiljer svaret från E är att eleven förklarar på vilket sätt de andra texterna inte är förklaringar utan *beskriver hur människorna levde under den industriella revolutionen*. Eleven visar därmed tydligt på skillnaden mellan beskrivning och förklaring.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven kan inte identifiera den text som innehåller en förklaring.
- eleven identifierar den text som innehåller en förklaring, men refererar endast textens innehåll utan att motivera varför det är en förklaring.

Uppgift 12 – Fabriksskorstenar som något bra

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att använda en historisk referensram är att eleven förklarar *hur människors villkor och värderingar kan påverkas av den tid de lever i*. Delkunskapskravet saknar progression men ska likväl prövas, varför det belägg som uppgiften ger ligger på nivå E. Bedömningen av om eleven förstår hur människor påverkas av den tid de lever i utgår från hur väl eleven förklarar detta, vilket sker genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter

- Om eleven gör en rimlig förklaring till människors värderingar i en annan tid.
- Om denna förklaring visar hur de påverkades av den tid de levde i.

Exempelsvar

1. *Man tyckte det var bra för att man såg hur fabrikerna jobbade och tillverkade nya modernare saker för varje gång. Nu tycker man inte det är bra för att röken sprider sig upp i atmosfären och detta förstör miljön.*
2. *Förr tyckte man kanske att om det rykte ur skorstenen så betydde det att många jobbade i den byggnaden. Då hade staden många fabriker ifall det ryker ur många skorstenar. Staden var utvecklad och hade det bra ekonomiskt.*
3. *På den tiden handlade allt om att industrialiseras. Rykande skorstenar visar att samhället industrialiserats och gick framåt.*

Kommentar: Eleverna förklarar hur stoltheten över de rykande fabriksskorstenarna berodde på den tid dessa människor levde i. I det första exemplet anges att man förr ansåg det vara ett tecken på modernitet. I det andra exemplet anges att det på den tiden var ett tecken på ekonomisk utveckling. I det tredje exemplet skriver eleven att rykande skorstenar visade att samhället var industrialiserat, vilket ansågs vara ett tecken på framgång.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven har valt att skriva vad som är vanliga åsikter idag och förklarar inte varför rykande skorstenar uppskattades tidigare.
- eleven konstaterar bara att man tyckte så på den tiden eller att man tyckte annorlunda då. Det är inte en tillräcklig förklaring till varför man just uppskattade rykande skorstenar tidigare.

Bedömningsanvisningar

Delprov B

Uppgift 1 – Rädda Barnen använder historia om rösträtten i Sverige

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att reflektera över sin egen och andras användning av historia är att *eleven kan föra (...) underbyggda resonemang om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, samt hur skilda föreställningar om det förflutna kan leda till olika uppfattningar i nutiden, och vilka konsekvenser det kan få*. Det är framför allt den första delen av delkunskapskravet om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, som bedöms i uppgiften.

Det som är aktuellt i uppgiften är organisationen Rädda Barnens ungdomsförbunds användning av historia om den svenska rösträtten. Syftet med den är att sänka rösträttsåldern och det som efterfrågas är ett resonemang om hur organisationen vill få oss att uppfatta sambandet mellan då och nu. Istället för att eleven själv ska ange vilket samband mellan då och nu som organisationen vill etablera så anges ett antal alternativ. Eleven måste identifiera Rädda Barnens ungdomsförbunds uppfattning både om då och nu för att kunna ange vilket samband som organisationen vill etablera mellan dessa tidsperioder. Det innebär att identifiera vilket då som organisationen vill anknyta till och därför anges inte något årtal. Organisationens syfte är nämligen att visa att trots införande av allmän och lika rösträtt 1921 så stod unga utanför denna rättighet – och gör det fortfarande. Lösningen på uppgiften ger belägg för nivå E.

Rätt alternativ:

☒	Rösträtten var orättvis då och är orättvis nu.
☐	Rösträtten var rättvis då men är orättvis nu.
☐	Rösträtten var orättvis då men är rättvis nu.
☐	Rösträtten var rättvis då och är rättvis nu.

Uppgift 2 – OS-invigningen i London 2012

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att reflektera över sin egen och andras användning av historia är att *eleven kan föra (...) underbyggda resonemang om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, samt hur skilda föreställningar om det förflutna kan leda till olika uppfattningar i nutiden, och vilka konsekvenser det kan få*. Det är framför allt den första delen av delkunskapskravet om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, som bedöms i uppgiften.

Det som är aktuellt i uppgiften är användningen av historia om industrialiseringen i Storbritannien, i samband med OS-invigningen London 2012, för att markera den nationella identiteten. Det som efterfrågas är ett resonemang om detta. Bedömningen av hur utvecklat och underbyggt resonemanget är sker genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven förklarar syftet med användningen av industrialiseringen i OS-invigningen.
- I vilken utsträckning eleven använder historiska exempel för att underbygga sin förklaring.

Beskrivning av bedömningen:

Eleven ger belägg för:	
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå
I ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang anger eleven någon rimlig orsak till att arrangörerna av OS använde industrialiseringen.	I ett <i>utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang</i> anger eleven någon rimlig orsak till att arrangörerna av OS använde industrialiseringen. I ett <i>utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang</i> använder eleven dessutom historiska och nutida exempel för att underbygga sitt resonemang.

Exempelsvar på E-nivå. Ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang

Den industriella revolutionen började i Storbritannien, och de ville säkert bara skryta.

Kommentar: Eleven förklarar, även om ordvalet kan diskuteras, genom att ange en rimlig anledning till att man valde att visa upp den industriella revolutionen. Eleven kopplar ihop det som hände då med en rimlig användning idag, men underbygger inte med fler exempel än genom att konstatera att den industriella revolutionen började i Storbritannien.

Exempelsvar på C-nivå. Ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

Den industriella revolutionen hade sin början i Storbritannien. Storbritannien ansågs då vara den industriella revolutionens centrum och utvecklingens centrum. Alla människor känner till dessa scener och de kopplas just till Storbritannien. De är stolta över att den industriella revolutionen startade i Storbritannien, och de ville visa sin bästa sida när hela världen tittade på.

Kommentar: Eleven förklarar genom att koppla samman, liksom exempelsvaret för E, dåtid med ett rimligt syfte för användningen idag. Eleven är tydligare med syftet genom att ange att alla känner till att den industriella revolutionen började i Storbritannien, och att man ville visa upp denna sida när så många runt om i världen tittade på.

Eleven menar att den industriella revolutionen började i Storbritannien och att det är man stolt över i Storbritannien idag. Eleven underbygger sin beskrivning med flera exempel från nutiden. Som exempel från dåtiden skriver eleven att den industriella revolutionen startade i Storbritannien som då var *utvecklingens centrum*.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven har endast beskrivit industrialiseringen. Eleven har i dessa fall inte kopplat ihop det historiska skeendet med något syfte för användningen.
- eleven ger ett svar som endast innehåller en beskrivning av syftet, utan någon koppling till dåtiden. Dessa svar konstaterar endast att arrangörerna vill visa upp sig, skryta, framhäva Storbritannien och så vidare.

Uppgift 3 – Olof Palme använder historia

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att reflektera över sin egen och andras användning av historia är att eleven kan föra (...) underbyggda resonemang om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, samt hur skilda föreställningar om det förflutna kan leda till olika uppfattningar i nutiden, och vilka konsekvenser det kan få. Det är framför allt den första delen av delkunskapskravet om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, som bedöms i uppgiften.

Det som är aktuellt i uppgiften är dåvarande statsminister Olof Palmes användning av historia i samband med bombningarna av Hanoi julen 1972. Det som efterfrågas är ett resonemang om detta. Bedömningen av hur utvecklat och underbyggt resonemanget är sker genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter:

- I vilken utsträckning eleven förklarar varför Olof Palme använder historia om de platser han gör.
- I vilken utsträckning eleven använder historiska exempel för att förklara Olof Palmes användning.
- I vilken utsträckning eleven värderar Olof Palmes användning och motiverar sin värdering.

Beskrivning av progressionen i bedömningen

Eleven ger belägg för:		
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå	kunskaper på A-nivå
I ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang anger eleven en rimlig förklaring till varför Olof Palme använde historia.	I ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang anger eleven en rimlig förklaring till varför Olof Palme använde historia. I resonemanget förklaras med historiska exempel varför Olof Palme använder just dessa platser.	I ett välutvecklat och väl underbyggt resonemang anger eleven en rimlig förklaring till varför Olof Palme använde historia. I resonemanget förklaras med historiska exempel varför Olof Palme använder just dessa platser. I resonemanget finns en tydligt motiverad värdering av Olof Palmes användning av historia.

Exempelsvar på E-nivå. Ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang

Han försöker visa att USA inte är bättre än nazisterna. att bomba en stad dödar många oskyldiga invånare precis som nazisterna gjorde.

Kommentar: Elevens resonemang om att Palme ville lyfta fram att bombningen av Hanoi var jämförbart med judarnas situation i nazityskland bedöms vara en rimlig förklaring till varför Palme använder platserna i talet. Eleven förklarar dock inte varför just dessa platser används i talet.

Exempelsvar på C-nivå. Ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

Anledningen till att Olof Palme använde dessa exempel är för att de väcker starka känslor hos folk. Alla platser är exempel på när människor använder sin makt för att trycka ned svagare individer. Det sammankopplas med ondska och vansinne. Att Olof Palme nämner bombningen av Hanoi tillsammans med Treblinka och andra historiska, hemska platser visar hur starkt han fördömer USAs agerande. Han menar att USA använder sin makt för att underkasta sig mindre nationer. Det anses som ett maktmissbruk och något avskyvärt, något civiliserade människor inte sysslar med, något som hör till en förgången tid. Han säger också att eftervärldens dom över dem som burit ansvaret har varit hård, och menar att det precis vad som kommer att hända den här gången.

Kommentar: Eleven ger en rimlig förklaring till varför Palme använder historia: Att Olof Palme nämner bombningen av Hanoi tillsammans med Treblinka och andra historiska, hemska platser visar hur starkt han fördömer USAs agerande. I sitt resonemang om varför Palme valt att använda just dessa platser underbygger eleven sin förklaring om varför platserna används av Palme: för att de väcker starka känslor hos folk. Alla platser är exempel på när människor använder sin makt för att trycka ned svagare individer. Det sammankopplas med ondska och vansinne.

Exempelsvar på A-nivå. Ett välutvecklat och väl underbyggt resonemang

Den största anledningen till att Palme nämnde dessa orters/platser tragiska folkmord var för att de är kända och ger lyssnaren ett känslomässigt band till talet. Lyssnaren blir arg på att USA upprepar detta. Fem av dessa historiska exempel händer under WW2 och de använde Palme för att USA var inblandade och välmedvetna om dem. Alla exempel utom Sharpeville utspelar sig under krigstid vilket bombningen också gjorde. Just att använda exempel som USA var inblandade i var också väldigt smart, för det ger även folk utanför Sverige en annorlunda reaktion, då de kan ha varit ovetandelinte tänkt på dem. Jag tycker dock att han borde nämnt bombningen av Hiroshima och Nagasaki eftersom bombningen av Hanoi är en upprepning av detta, fast utan atombomber. Det skulle fått folket att reagera mer eftersom det förmodligen är världens genom tiderna värsta bombning. USA upprepar ändå detta i Hanoi 1972.

Kommentar: Eleven ger en rimlig förklaring till varför Palme använder historia om just dessa platser. Lyssnaren blir arg på att USA upprepar detta. Eleven underbygger sitt resonemang om Palmes motiv med en förklaring som innehåller historiska exempel: Fem av dessa historiska exempel händer under WW2 och de använde Palme för att USA var inblandade och välmedvetna om dem. Alla exempel utom Sharpeville utspelar sig under krigstid vilket bombningen också gjorde. Eleven använder i förklaringen kunskaper om de platser som finns i materialet eftersom de kopplas till USA:s deltagande i andra världskriget.

Eleven värderar Palmes användning av historia vid två tillfällen. Det hade räckt med ett. Först när eleven skriver att: Just att använda exempel som USA var inblandade i var också väldigt smart, för det ger även folk utanför Sverige en annorlunda reaktion, då de kan ha varit ovetandelinte tänkt på dem. En andra värdering kommer i slutet av svaret: Jag tycker dock att han borde nämnt bombningen av Hiroshima och Nagasaki eftersom bombningen av Hanoi är en upprepning av detta, fast utan atombomber. Det skulle fått folket att reagera mer eftersom det förmodligen är världens genom tiderna värsta bombning. Eleven anger att även om Palmes historieanvändning var bra, hade den kunnat vara ännu bättre, om andra exempel hade valts.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven tar upp någon eller några av de historiska platserna utan att koppla dem till Palmes användning av historia.
- eleven resonerar om vad Palme tyckte om bombningen av Hanoi utan att koppla det till de historiska platserna.

Uppgift 4 – En källa om 1950-talet

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att kritiskt granska, tolka och värdera källor är att *eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra (...) underbyggda slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då (...) underbyggda resonemang om källornas trovärdighet och relevans.*

Det är framför allt den andra delen av delkunskapskravet om källors trovärdighet och relevans, men i viss utsträckning även den första delen om människors levnadsvillkor, som bedöms.

Istället för att eleven själv ska ange en rimlig slutsats om levnadsvillkoren i Sverige under 1950-talet anges ett antal givna slutsatser till vilka citatet i uppgiften kan utgöra en trovärdig och relevant källa. Dessa olika alternativ måste prövas vart och ett i förhållande till det givna citatet för att det rätta alternativet ska kunna utläsas. Lösningen på uppgiften ger belägg för nivå E.

Rätt alternativ:

☐	hur kärnvapen användes under 1950-talet.
☐	hur olika kvinnor upplevde 1950-talet.
☐	hur det var att vara barn i Ungern 1956.
☒	hur det var att vara barn i Sverige under 1950-talet.

Uppgift 5 – Källor om barnarbete i Sverige i slutet av 1800-talet

Denna uppgift behandlar även förmågan att använda begrepp (se uppgift 11 delprov B i bedömningsanvisningarna)

Eleven kan på denna uppgift, liksom på uppgift 5 och 6 i Delprov A samt på uppgifterna 6 i Delprov B, ge belägg dels för sin förmåga att hantera källor och föra källkritiska resonemang, dels för sin förmåga att hantera begrepp, i dessa fall begrepp med anknytning till källkritik. Det beror på att i dessa uppgifter visar eleven sina förmågor på dessa två områden i ett och samma sammanhang.

Förmågan att använda begrepp med anknytning till källkritik behandlas emellertid inte i anslutning till de olika aktuella uppgifterna var för sig utan i ett enda sammanhang och är placerat sist i bedömningsanvisningarna som uppgift 11 i Delprov B. Denna uppgift ska således bedömas två gånger.

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att kritiskt granska, tolka och värdera källor är att *eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra (...) underbyggda slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då (...) underbyggda resonemang om källornas trovärdighet och relevans*. Det är framför allt den andra delen av delkunskapskravet om källors trovärdighet och relevans, men i viss utsträckning även den första delen om människors levnadsvillkor, som bedöms.

Om eleven använder källkritiska begrepp bedöms inte i detta sammanhang utan enbart om eleven kan föra ett rimligt källkritiskt resonemang och argumentera källkritiskt.

Bedömningen utgår från hur utvecklade och väl underbyggda elevens slutsatser och resonemang är, genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven förklarar varför man kan dra någon slutsats om barnarbetet.
- I vilken utsträckning eleven använder källkritiska argument.

Beskrivning av progressionen i bedömningen

Eleven ger belägg för:	
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå
I ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang förklarar eleven varför man kan dra någon slutsats om barnarbete utifrån källorna. I resonemanget anges även ett källkritiskt argument för någon av källorna.	I ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang förklarar eleven varför man kan dra någon slutsats om barnarbete utifrån källorna. I resonemanget anges även källkritiska argument för båda källorna.

Exempelsvar på E-nivå. Ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang

Enligt källa 1 arbetade barnarbetarna många timmar under dagen som ledde till att de inte hade tid över till något annat. De fick antagligen arbeta under sämre omständigheter som dålig lokal. Källan är användbar till viss del. Källan kan falla på tendenskriteriet för att det är inte en tredje person som beskriver arbetsförhållanden. Källan skulle kunna vara vinklad eller snarare överdriven. Källa 2 berättar arbetsuppgifterna och vilka som arbetade. Det är inte till någon större nytta för att besvara hur situationen var för barnarbetarna.

Kommentar: Eleven är tydlig med att källa 1 är mest användbar. Eleven anger även ett källkritiskt argument genom att påpeka att källa 1 kan ha en viss tendens eftersom flickan kan ha överdrivit sin situation. Däremot anger eleven inget källkritiskt argument för källa 2.

Exempelsvar på C-nivå. Ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

Enligt källa 1, som arbetade på en fabrik, så var arbetsförhållandena kassa. Kvava fabriker och långa arbetsdagar. Källa 2 säger inget om hur det var att arbeta i fabriken. Om källa 1 är äkta är den mer trovärdig, eftersom hon jobbade i fabrik på 1800-talet, dock är det bara hennes egen uppfattning. Den andra källan är inte trovärdig eftersom den är skriven minst 100 år efter, den är förmodligen även beroende av andra källor.

Kommentar: Eleven konstaterar direkt att källa 1 är den som faktiskt handlar om hur det kunde vara för barnarbetarna. Därefter ger eleven även källkritiska argument kring båda källorna.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven beskriver endast barnarbetet på 1800-talet. Källorna problematiseras inte alls.
- eleven anger ett antal källkritiska argument men anger inte vilken källa resonemanget gäller.

Uppgift 6 – Strumpan

Denna uppgift behandlar även förmågan att använda begrepp (se uppgift 11 delprov B i bedömningsanvisningarna)

Eleven kan på denna uppgift, liksom på uppgift 5 och 6 i Delprov A samt på uppgifterna 5 i Delprov B, ge belägg dels för sin förmåga att hantera källor och föra källkritiska resonemang, dels för sin förmåga att hantera begrepp, i dessa fall begrepp med anknytning till källkritik. Det beror på att i dessa uppgifter visar eleven sina förmågor på dessa två områden i ett och samma sammanhang.

Förmågan att använda begrepp med anknytning till källkritik behandlas emellertid inte i anslutning till de olika aktuella uppgifterna var för sig utan i ett enda sammanhang och är placerat sist i bedömningsanvisningarna som uppgift 11 i Delprov B. Denna uppgift ska således bedömas två gånger.

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att kritiskt granska, tolka och värdera källor är att *eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra (...) underbyggda slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då (...) underbyggda resonemang om källornas trovärdighet och relevans*. Det är framför allt den andra delen av delkunskapskravet om källors trovärdighet och relevans, men i viss utsträckning även den första delen om människors levnadsvillkor, som bedöms.

Om eleven använder källkritiska begrepp bedöms inte i detta sammanhang utan enbart om eleven kan föra ett rimligt källkritiskt resonemang och argumentera källkritiskt.

Bedömningen utgår från hur utvecklade och väl underbyggda elevens slutsatser och resonemang är, genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter:

- I vilken utsträckning eleven dragit rimliga slutsatser.
- I vilken utsträckning eleven resonerar om källornas användbarhet.
- I vilken utsträckning eleven anger källkritiska argument för källorna.

Beskrivning av progressionen i bedömningen

Eleven ger belägg för:		
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå	kunskaper på A-nivå
I ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang använder eleven någon av källorna för att dra en rimlig slutsats om hur det var att arbeta på Strumpan.	I ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang använder eleven två källor för att dra rimliga slutsatser om hur det var att arbeta på Strumpan.	I ett välutvecklat och väl underbyggt resonemang använder eleven två källor för att dra rimliga slutsatser om hur det var att arbeta på Strumpan. Källorna kopplas samman och förstärker varandra i svaret.
I resonemanget förklaras varför källan är användbar för slutsatsen.	I resonemanget förklaras hur dessa slutsatser har kunnat dras och utifrån vilka källor. I resonemanget används något källkritiskt argument för att resonera om någon av källornas användbarhet.	I resonemanget förklaras hur dessa slutsatser har kunnat dras och utifrån vilka källor. I resonemanget används några källkritiska argument för att resonera om källornas användbarhet.

Exempelsvar på E-nivå. Ett enkelt och till viss del underbyggt resonemang

På bilden som visar hur sömmerskorna syr strumporna tycker jag att det ser trångt ut i lokalen. Om de alla jobbade där inne på sommaren då det var väldigt varmt kunde luften säkert bli väldigt kvavt vilket gjorde att det blev jobbigare att jobba där inne. Det var nog också så att det blev väldigt jobbigt för kvinnorna att sy efter några timmar då man kunde få kramp eller ont i händerna.

Kommentar: Eleven drar den rimliga slutsatsen att det är trångt i lokalen. Hon hänvisar till bilden när hon drar sin slutsats.

Exempelsvar på C-nivå. Ett utvecklat och relativt väl underbyggt resonemang

Att jobba som sömmerska på 1960-talet och 1970-talet verkar ha varit ett väldigt tråkigt och tufft jobb. Många fick arbetsskador och ont. Detta berättas i källa 1. Däremot tror jag det var ett ganska bra jobb att ha på den tiden de tillverkade ju ändå för Vogue, som är extremt populärt. På bilden från fabriken ser det väldigt kaotiskt ut, trångt och stressigt. I källa 1 kan det vara svårt att veta vad som är trovärdigt, då det berättas ur Tony Arnérs perspektiv. Han har inte den exakta informationen. Källa 2 är irrelevant då det endast är en bild på deras logga, och reklam för deras strumpbyxor från strumpfabriken. Stolarna ser inte sköna ut på bilden. Men hursomhelst, var det ganska okej jobb på den tiden.

Kommentar: Eleven drar slutsatser om hur det var att arbeta som sömmerska på strumpan. Eleven gör det genom att hänvisa till källa 1 och källa 3 var för sig. Eleven skriver bilden i stället för källa 3, men det framgår tydligt var eleven får informationen ifrån. Eleven tar emellertid inte upp något om att källorna förstärker varandra. I svaret används något källkritiskt argument om källa 1 genom att peka på att den källan är konstruerad i efterhand och beroende av andra källor. I källa 1 kan det vara svårt att veta vad som är trovärdigt, då det berättas ur Tony Arnérs perspektiv. Han har inte den exakta informationen.

Exempelsvar på A-nivå. Ett välutvecklat och väl underbyggt resonemang

Källa nummer 2 är inte trovärdig eftersom det är en annons och beskriver ingenting om arbetet i sig. Deremot tror jag att källa nummer 1 är trovärdig eftersom det är en text efter intervjuer, och skulle han ljuga om detta arbete skulle före detta sömmerskor från fabriken eller nära vänner/familj förmodligen gått ut i media och berättat en helt annan historia, om Strumpans arbetsvillkor. Källa 3, bara en bild, säger inte så mycket i sig, men tillsammans med källa 1 bekräftar bilden att det inte var något roligt jobb. Bilden visar även att arbetarna ej hade någon "egen plats" att arbeta på, utan allt var mest kaos. Och att de inte rörde på sig. Tyvärr säger inte bilden någonting om just hur det var att jobba där, kvinnorna skulle kunna ha jättetrevligt eller extremt uttråkande arbete.

När man läser utdrag ur texter måste man ju också tänka på att författaren kan ha missförstått. Man måste ju även tänka på att Tony aldrig var på sömmerskornas arbete, utan har bara hört deras berättelse och de kan ha sökt sympati från honom genom att överdriva situationen.

Dock är mina slutsatser utifrån källa 1 och 3 ändå att det var ett eländigt arbete, med arbetsskador och tråkiga arbetsdagar.

Kommentar: Eleven drar med stöd av källa 1 och 3 slutsatser om hur det var att arbeta på Strumpan. Slutsatserna kommer inte förrän sist i svaret vilket gör dispositionen mer svårhanterlig. I följande meningar klargör dessutom eleven att det är två källor som stöder varandra: *Källa 3, bara en bild, säger inte så mycket i sig, men tillsammans med källa 1 bekräftar bilden att det inte var något roligt jobb. Bilden visar även att arbetarna ej hade någon "egen plats" att arbeta på, utan allt var mest kaos. Och att de inte rörde på sig.* Eleven motiverar även på vilket sätt källorna tillsammans utgör grunden för slutsatserna. Eleven använder också flera källkritiska argument i sitt resonemang om en av källorna. Att källa 1 är beroende av andra källor är klart för eleven. *När man läser utdrag ur texter måste man ju också tänka på att författaren kan ha missförstått. Man måste ju även tänka på att Tony aldrig var på sömmerskornas arbete, utan har bara hört deras berättelse...* Eleven anger också som ett källkritiskt argument att källan har en viss tendens. ... *de kan ha sökt sympati från honom genom att överdriva situationen.*

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven drar slutsatser men saknar helt hänvisningar till källorna.
- eleven har endast använt sig av reklamaffischen för sina slutsatser. Det har i dessa fall inte blivit rimliga slutsatser eleven dragit. Det har till exempel handlat om att de måste varit stolta över att jobba för ett känt varumärke, eller att de känt press att prestera när man gör reklam om hur bra strumpan är. Det är förvisso fullt möjliga förhållanden, men inget som stöds av källorna som sådana.

Uppgift 7 – Välfärdssverige

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att använda en historisk referensram är *kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder*. Dessa kunskaper visar eleven bland annat *genom att föra resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar*. Den samhällsförändring som är aktuell i uppgiften är framväxten av det svenska välfärdssamhället och det som efterfrågas är vilka konsekvenser det innebär för människors levnadsvillkor. Istället för att eleven själv ska ange konsekvensen ges ett antal alternativ som måste ses i relation till varandra för att uppgiften ska kunna lösas. Lösningen på uppgiften ger belägg på nivå E.

Rätt alternativ:

☐	Miljöproblem som koldioxidutsläpp minskade.
☐	Skatterna sänktes för alla som arbetade.
☒	Arbetstiden sänktes från 48 till 42,5 timmar per vecka.
☐	Genom Internet fick de flesta tillgång till mer information.

Uppgift 8 – Den demokratiska utvecklingen i Sverige.

Denna uppgift behandlar två olika förmågor

Eleven kan på denna uppgift få belägg både för sin förmåga att använda en historisk referensram och för sin förmåga att hantera historiska begrepp.

De två olika förmågorna bedöms var för sig och kan ge belägg på olika nivåer. Eleven kan få belägg på en nivå för sin förmåga att använda sin historiska referensram och få belägg på en annan nivå för sin förmåga att hantera historiska begrepp.

1. Förmågan att använda en historisk referensram

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att använda en historisk referensram är att *eleven kan undersöka några utvecklingslinjer inom kulturmöten, migration, politik och levnadsvillkor och beskriver då (...) samband mellan olika tidsperioder*. Det är graden av komplexitet i de samband som eleven beskriver som utgör progression i kunskapskravet. De samband som efterfrågas i uppgiften är mellan tre olika tidsperioder av den demokratiska utvecklingen i Sverige. Bedömningen utgår från hur komplex beskrivningen av sambanden mellan tidsperioderna är genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven anger likheter och skillnader, och orsaker till dessa, mellan tidsperioderna.
- I vilken utsträckning eleven använder historiska exempel för att underbygga de orsaker som anges till likheter och skillnader.

Beskrivning av progressionen i bedömningen

	Eleven ger belägg för:		
	kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå	kunskaper på A-nivå
Historisk referensram	En <i>enkel</i> beskrivning av det aktuella sambandet, den demokratiska utvecklingen, mellan tidsperioderna kännetecknas av att eleven anger någon likhet eller skillnad mellan tidsperioderna	En <i>relativt komplex</i> beskrivning av det aktuella sambandet, den demokratiska utvecklingen, mellan tidsperioderna kännetecknas av att eleven anger <i>någon rimlig orsak</i> till någon likhet <i>eller</i> någon skillnad mellan tidsperioderna. Eleven underbygger med <i>historiska exempel</i> när den anger orsaker till likheter <i>eller</i> skillnader.	En <i>komplex</i> beskrivning av det aktuella sambandet, den demokratiska utvecklingen, mellan tidsperioderna kännetecknas av att eleven anger <i>någon rimlig orsak</i> till någon likhet <i>och</i> någon skillnad mellan tidsperioderna Eleven underbygger med <i>historiska exempel</i> när den anger orsaker till likheter <i>och</i> skillnader.

Exempelsvar som visar på beskrivningar av samband mellan tidsperioder

Exempelsvar på E-nivå. En enkel beskrivning av samband mellan tidsperioderna

Svarsexempel 1

Ett sätt som den demokratiska situationen förändrats på är att det inte är kungen som bestämmer utan valda politiker.

Kommentar: Eleven gör en enkel beskrivning av samband mellan tidsperioderna. Eleven anger någon skillnad i den demokratiska situationen när den skriver att *det inte är kungen som bestämmer utan valda politiker*. Eleven har här angett en skillnad mellan tidsperioderna varför det bedöms som en enkel beskrivning av ett samband. Svaret bedöms ge en enkel beskrivning av samband mellan tidsperioderna. För att svaret skulle bedömas ge en relativt komplex beskrivning skulle eleven ha angett någon tänkbar orsak till en skillnad eller likhet mellan tidsperioderna. Det hade kunnat vara att resonera om orsaker till varför rösträtten genomfördes, till exempel rädslan för revolution eller att grupper i samhället krävde ökat inflytande.

Svarsexempel 2

Kommentar: Detta svar är mer ord- och innehållsrikt än det förra men ger trots

Något som har förändrats är att i tidsperiod 1 så hade vi en kung i Sverige som styrde i Sverige men nu har vi regeringar som styr landet. Till skillnad från tidsperiod 1 så är det nu idag flera partier som styr landet och sitter med i riksdagen. Nu i tidsperiod 3 har också folket ett större utbud på partier man kan rösta på än vad det varit förut. Något som är kontinuerligt är att vi fortfarande har en kung i vårt men han styr inte landet själv.

detta belägg för kunskaper på E-nivå. Även denna elev gör en enkel beskrivning av samband mellan tidsperioderna. Eleven anger någon skillnad i den demokratiska situationen när den skriver att: *i tidsperiod 1 så hade vi en kung i Sverige som styrde i Sverige men nu har vi regeringar som styr landet*. Ytterligare en skillnad eleven pekar på är att vi idag har flera partier att rösta på: *Till skillnad från tidsperiod 1 så är det nu idag flera partier som styr landet och sitter med i riksdagen*.

Svaret bedöms ge en enkel beskrivning av samband mellan tidsperioderna. Eleven anger också en likhet mellan tidsperioderna men för att svaret skulle bedömas ge en relativt komplex beskrivning skulle eleven ha angett någon tänkbar orsak till denna skillnad eller en likhet mellan tidsperioderna. I detta svar skulle det ha kunnat vara att resonera om till exempel hur svenska folkets utbildningsnivå eller bildandet av politiska partier har bidragit till att det är regeringar och inte kungar som styr landet i tidsperiod två och tre.

Exempelsvar på C-nivå. En relativt komplex beskrivning av samband mellan tidsperioderna.

Ett sätt som den historiska situationen har förändrats på är hur folket nu har mer kontroll, och hur vi mer har koll på vad som händer inom regeringens stängda dörrar. Om vi kollar på hur Sverige styrdes förr ser vi en lång rad av kungar. Sedan tog svenska folket kontroll över situationen och vände Sverige från monarki till demokrati. Men som man ser på bilden från 1918 satt där bara män i regeringen, och det var under den tiden kvinnorna ännu inte hade rösträtt. Men kvinnorna gjorde en stor sak av detta och började demonstrera för deras rätt att var med och styra landet, och som vi ser på bild tre så kan vi ju säga att dom lyckades få sin vilja igenom. Kontinuitet från längre bak i tiden är att kungen fortfarande representerar Sverige fast skillnaden är att nuförtiden har kungen ytterst lite politisk makt. Orsaken till det är att en större mängd människor har valts ut att ta hand om alla frågor och svar tillsammans i riksdagen.

Kommentar: Eleven gör en relativt komplex beskrivning av samband mellan tidsperioderna. Eleven använder exempel från historien när den anger en tänkbar orsak till någon likhet **eller** någon skillnad mellan tidsperioderna. För belägg på C-nivån hade det varit tillräckligt med ett exempel men denna elev lyfter fram flera skillnader mellan tidsperioderna. Till exempel när den skriver att: *Om vi kollar på hur Sverige styrdes förr ser vi en lång rad av kungar. Sedan tog svenska folket kontroll över situationen och vände Sverige från monarki till demokrati.* Det som är avgörande för att detta svar ger belägg på C-nivån är att eleven också anger en rimlig orsak till en skillnad mellan tidsperioderna: *Men som man ser på bilden från 1918 satt där bara män i regeringen, och det var under den tiden kvinnorna ännu inte hade rösträtt. Men kvinnorna gjorde en stor sak av detta och började demonstrera för deras rätt att var med och styra landet, och som vi ser på bild tre så kan vi ju säga att dom lyckades få sin vilja igenom.* Eleven anger här kvinnornas kamp för rösträtt som en rimlig orsak till att kvinnorna fått inflytande i politiken i tidsperiod tre. Eleven ger också exempel på likheter mellan tidsperioderna. För att svaret skulle bedömas som en komplex beskrivning borde eleven även ha angett någon rimlig orsak till denna likhet.

Exempelsvar på A-nivå. En komplex beskrivning av samband mellan tidsperioderna

Under tidsperioden 1771-1792 hade Gustaf III huvudsakligen makten i Sverige. Kungen prästerna och adeln var de grupper som hade mest att säga om i samhället. 1918 hade mycket förändrats. Sverige hade genomgått den industriella revolutionen. Folk var utbildade och hade därför krävt mer maktfördelning i samhället. Kvinnor hade fortfarande ingen rösträtt men fick en allt mer rättvis behandling. Olika rörelser hade bildats och politiska partier hade tagit form. Dock ser man inte skymten av en kvinna på bild 2, kvinnan hade än så länge inte någon större insyn i den politiska världen. Idag, tidsperiod 3, ser vi en blandning av kvinnor och män inom politiken. Vi har grundlagar som trycker på jämlikhet mellan kön och vad som tidigare kallades stånd, dvs klasser. Än idag har vi inte ett helt jämställt samhälle. Män tjänar fortfarande ofta mer än kvinnor även om de utför samma uppgifter. Vi har även inte haft någon kvinnlig statsminister. Denna kontinuitet beror nog på att män alltid ansetts vara mer värda och utifrån det har de haft mer makt. Under dessa tre perioder har kvinnan dock fått en ökad makt i frågan. Idag har vi en parlamentarisk demokrati. Under tidsperiod två hade kungens makt inom politik avsatts och olika politiska grupper tog del i viktiga frågor. Under tidsperiod 1 hade kungen makt i samhället och röstades inte fram enligt ett demokratiskt sätt.

Kommentar: Eleven gör en komplex beskrivning av samband mellan tidsperioderna. Eleven använder exempel från historien när den anger en rimlig orsak till någon likhet **och** någon skillnad mellan tidsperioderna. Eleven anger på flera ställen hur demokratin förändrats. Till exempel när den skriver att: *Under dessa tre perioder har kvinnan dock fått en ökad makt i frågan* och när den skriver om tidsperiod två: *Olika rörelser hade bildats och politiska partier hade tagit form*. En anledning till att svaret bedöms vara en komplex beskrivning är att eleven på ett ställe anger en rimlig orsak till förändringen när den skriver: *1918 hade mycket förändrats. Sverige hade genomgått den industriella revolutionen. Folk var utbildade och hade därför krävt mer maktfördelning i samhället*. I denna skrivning anges utbildning som en orsak till varför många ville ha ökat inflytande i politiken. Eleven beskriver även likheter mellan tidsperioderna ifråga om den historiska utvecklingen. Till exempel när den om tidsperiod två skriver att: *kvinnor hade fortfarande ingen rösträtt men fick en allt mer rättvis behandling*. I denna skrivning bedöms eleven ange något som varit likt mellan tidsperioderna. En andra anledning till att eleven bedöms göra en komplex beskrivning av samband mellan tidsperioderna är att den anger en orsak till en likhet mellan tidsperioderna. Det gör eleven när den skriver att *Än idag har vi inte ett helt jämställt samhälle. Män tjänar fortfarande ofta mer än kvinnor även om de utför samma uppgifter. Vi har även inte haft någon kvinnlig statsminister. Denna kontinuitet beror nog på att män alltid ansetts vara mer värda och utifrån det har de haft mer makt*. Eleven menar här att en orsak till att män har haft större inflytande än kvinnor i politiken kan vara att män och kvinnor värderats olika. Eleven har visat på flera likheter och skillnader men svaret hade även bedömts som komplext om eleven gett ett exempel på en likhet och ett exempel på en skillnad. Det som skiljer ett komplext från ett relativt komplext svar är att eleven anger en orsak **både** till en likhet **och** till en skillnad mellan tidsperioderna.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven behandlar bara en tidsperiod.
- eleven skriver inte om ett demokratiskt förhållande. I stället behandlas till exempel kläder eller frisyrer.
- elevens svar har allvarliga fel i de historiska exemplen.

2. Förmågan att använda historiska begrepp

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att använda historiska begrepp är att *i studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett (...) fungerande sätt*. Den del av kunskapskravet som är aktuell i uppgiften är den första delen där eleven i studier av historiska förhållanden och skeenden ska kunna använda begreppen kontinuitet och förändring. Dessa begrepp finns i det centrala innehållet. Att i en utvecklingslinje som den demokratiska utvecklingen i Sverige använda dessa begrepp för att beskriva och förklara skeendet visar att eleven kan använda begreppen på ett mer eller mindre väl fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven använder begreppen kontinuitet och förändring på ett fungerande sätt för att beskriva den demokratiska utvecklingen i Sverige.

Beskrivning av progressionen i uppgiften

	Eleven ger belägg för:		
	kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå	kunskaper på A-nivå
Historiska begrepp	En i huvudsak fungerande begreppsanvändning kännetecknas av att eleven använder begreppet kontinuitet eller förändring för att beskriva något demokratiskt förhållande (till exempel rösträtten) mellan tidsperioderna.	En relativt väl fungerande begreppsanvändning kännetecknas av att eleven använder begreppen kontinuitet och förändring för att beskriva något demokratiskt förhållande (till exempel rösträtten) mellan tidsperioderna.	En väl fungerande begreppsanvändning kännetecknas av att eleven använder begreppen kontinuitet och förändring för att beskriva något demokratiskt förhållande (till exempel rösträtten) mellan tidsperioderna. Det underbyggs med hjälp av exempel från historien.

Exempelsvar som tar upp användningen av historiska begrepp

Exempelsvar på E-nivå. En i huvudsak fungerande begreppsanvändning

Ett sätt som den demokratiska situationen förändrats på är ju hur människornas rättigheter ökat. När demokratin fick en allt större plats i samhället minskade även klassuppdelningen. Genom att kolla på bilderna kan man utgå från att kungens makt i samhället minskat och att vi idag har en regering som med hjälp av folkets röster kan styra samhället på ett rättvist och säkert sätt.

Kommentar: Eleven visar i sin redogörelse hur ett demokratiskt förhållande (maktfördelningen) förändrats i Sverige: *Genom att kolla på bilderna kan man utgå från att kungens makt i samhället minskat och att vi idag har en regering som med hjälp av folkets röster kan styra samhället på ett rättvist och säkert sätt.* Här redogör eleven för en förändring av det demokratiska förhållandet. Eleven skriver att kungens makt minskat, men ger inga exempel från historien för att underbygga detta.

Sammantaget bedöms eleven ha en i huvudsak fungerande begreppsanvändning. Begreppsanvändningen hade varit relativt väl fungerande om eleven till exempel hade underbyggt sitt resonemang med att ta upp att kungens makt minskade i och med parlamentarismens genomförande eller hur klassuppdelningen minskade som en följd av demokratiseringen.

Exempelsvar på C-nivå. En relativt väl fungerande begreppsanvändning.

Ett sätt som den demokratiska situationen har förändrats sedan tidsperiod 1, Gustav III, till vår regering idag. Kungen på 1700-talet hade den absoluta makten. Han hade det sista ordet i allt och folket hade ingen rätt att rösta fram sin kung. Kronan ärvdes, man röstade inte. 1918 så har monarken bytts ut mot en grupp rika, vita män, som ska styra Sverige. Nu är de fler som kommer med idéer och fattar beslut. Något som är kontinuerligt är att det fortfarande är rika och betydelsefulla män som styr Sverige. Förändringen är att de är fler. Orsaken till att kungen avsattes, blev av med sin politiska makt, var på grund av upplysningen. Människor började ifrågasätta styrelsesystemet och maktsystemet. Folket ville ha något att säga till om i landets frågor. Demokratin började ta fart i Sverige, även om man inte kan kalla deras röstsystem för demokratiskt idag. Kvinnor fick t.ex. inte rösta. Vi har ett demokratiskt samhälle idag, ett demokratiskt styrande. Vi har både män och kvinnor i regeringen. Vi röstar på de vars politiska åsikter stämmer bäst ihop med våra egna, vi ger dem vårt förtroende, våran röst. Representativ demokrati.

Kommentar: Eleven beskriver hur ett demokratiskt förhållande (regeringsmakten) förändrats och underbygger sitt resonemang med exempel från historien. Exempel på förändring ger eleven på flera ställen, till exempel här: *Kronan ärvdes, man röstade inte. 1918 så har monarken bytts ut mot en grupp rika, vita män, som ska styra Sverige. Nu är de fler som kommer med idéer och fattar beslut.* Här exemplifieras skillnaden mellan tidsperiod ett och två.

Eleven beskriver också en kontinuitet mellan tidsperioderna i fråga om samma demokratiska förhållande (regeringsmakten) när den skriver att: *Något som är kontinuerligt är att det fortfarande är rika och betydelsefulla män som styr Sverige.* Här ger eleven dock inget exempel från historien för att underbygga sitt resonemang. Sammantaget bedöms eleven ha en relativt väl fungerande begreppsanvändning.

Exempelsvar på A-nivå. En väl fungerande begreppsanvändning.

Ett sätt som den demokratiska situationen har förändrats på är att nya idéer växt fram genom åren, och att folket fått mer inflytande. Nu är det inte bara de rika och mäktiga som har makt, utan folket har makten genom parlamentarismens genomförande. Så på det sättet har det skett en stor förändring, likaså har kungen förlorat den politiska makten och har numera bara representativa uppgifter. Orsaken till detta är den industriella revolutionen som till slut kom till Sverige, och som förändrade hela samhället. I och med att så många flyttade in till städerna, från landsbygden (urbaniseringen) blev det som ett nytt samhälle. I och med att det inte fanns några riktiga rättigheter för folket, så var det så oroligt där i början. Till slut blev det ju allmän rösträtt, och kvinnorna fick rösträtt. Att alla nu kunde rösta och ta del i politiken var ett lyft för samhällsutvecklingen. Mycket tack vare de grupper som kämpade för rättvisa. Något som är kontinuerligt är att det ändå alltid varit en maktbalans mellan folket och makthavarna. Det finns alltid en kung eller regering som styr vårt samhälle.

Man kan alltså se både kontinuitet och förändring i den demokratiska situationen eftersom att det fortfarande finns makthavare, bara det att vi utser dem annorlunda. Och förändring att kungen har förlorat den politiska makten men samtidigt fortfarande är kvar som en symbol för landet. Det är som sagt mycket tack vare den industriella revolutionen som vi idag har parlamentarism. Nya ideologier och tankar växte, till exempel kommunismen. Så visst har vårt samhälle förändrats genom århundradena, men jag ser det mer som en utveckling, då lite av det gamla systemet fortfarande finns kvar. Det finns alltså en kontinuitet, bara att det har moderniserats.

Kommentar: Eleven använder i svaret flera exempel från historien för att peka på hur ett demokratisk förhållande (maktfördelningen) både förändrats och varit kontinuerlig. En passage där eleven ger två exempel på förändringar är när den skriver: *Nu är det inte bara de rika och mäktiga som har makt, utan folket har makten genom parlamentarismens genomförande. (...) likaså har kungen förlorat den politiska makten och har numera bara representativa uppgifter.* Genom att peka på genomförande av rösträtten och kungens förlorade politiska makt bedöms eleven ha gett två exempel på förändring. Eleven anger också orsaker till förändringen. I ett långt resonemang skriver eleven: Orsaken till detta är den industriella revolutionen som till slut kom till Sverige, och som förändrade hela samhället. Sedan gör eleven en beskrivning av dessa förändringar innan ytterligare en orsak anges: Mycket tack vare de grupper som kämpade för rättvisa. Eleven beskriver också en kontinuitet i fråga om samma demokratiska förhållande när den skriver: *Något som är kontinuerligt är att det ändå alltid varit en maktbalans mellan folket och makthavarna. Det finns alltid en kung eller regering som styr vårt samhälle.* Detta underbyggs när eleven skriver: *eftersom att det fortfarande finns makthavare, bara det att vi utser dem annorlunda.* I dessa två passager bedöms eleven använda exempel från historien för att underbygga sin beskrivning av något som varit kontinuerligt i detta demokratiska förhållande. På ytterligare ett ställe beskriver eleven både kontinuitet och förändring: *Och förändring att kungen har förlorat den politiska makten men samtidigt fortfarande är kvar som en symbol för landet.*

Sammantaget bedöms eleven ha en väl fungerande begreppsanvändning

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven behandlar bara en tidsperiod.
- eleven skriver inte om ett demokratiskt förhållande. I stället behandlas till exempel kläder eller frisyren.
- elevens svar har allvarliga fel i de historiska exemplen.

Uppgift 9 – Ett historiskt begrepp

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att använda historiska begrepp är att *i studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett (...) fungerande sätt*. Den del av kunskapskravet som är aktuell i uppgiften är den andra delen där eleven i studier av hur historia använts för att skapa nationella identiteter ska kunna använda begreppet identitet. Begreppet identitet finns i det centrala innehållet. Eleven måste först i en text från en klassisk historiebok kunna se användningen av historia för att skapa en svensk nationell identitet. Eleven måste därefter identifiera begreppet identitet för att ange denna användning. Det visar att eleven kan använda begreppet på ett i huvudsak fungerande sätt. Lösningen på uppgiften ger belägg för nivå E.

Rätt alternativ:

X	skapa en gemensam svensk identitet hos eleverna.
	ge en negativ förklaring till Sveriges historia.
	lära eleverna hur man tänker källkritiskt om Sveriges historia.
	ge ett internationellt perspektiv på svensk historia.

Uppgift 10 – Vad kan vi säga om framtiden – med hjälp av historien?

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att använda en historisk referensram är att *eleven kan undersöka några utvecklingslinjer inom kulturmöten, migration, politik och levnadsvillkor och beskriver då (...) samband mellan olika tidsperioder*. Kunskapskravet fortsätter med att eleven anger *någon tänkbar fortsättning på dessa utvecklingslinjer och motiverar sitt resonemang med (...) underbyggda hänvisningar till det förflutna och nuet*.

Det är hur utvecklade och underbyggda hänvisningar till det förflutna och nuet som eleven gör som utgör progression i kunskapskravet. De hänvisningar som efterfrågas i uppgiften är till två tidsperioder i Sverige då migrationen var eller kunde ha varit aktuell och förhållandena idag. Det är således hur utvecklad och underbyggd hänvisningen till det förflutna är som bedöms, **inte** vad eleven säger om framtiden. Det sker genom att beakta nedanstående bedömningsaspekter.

Bedömningsaspekter

- Hur eleven använder hänvisningar till de tidsperioder som anges i frågan (emigration på 1880-talet och depressionen på 1930-talet), annan historia och nuet i sina svar.
- Hur eleven sätter in exemplen i historiska sammanhang.

Beskrivning av progressionen i uppgiften.

Eleven ger belägg för:		
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå	kunskaper på A-nivå
I enkla och till viss del underbyggda hänvisningar tar eleven upp en tänkbar utvecklingslinje för migrationen. Eleven hänvisar till ett av de historiska exemplen och nuet för att förklara storleken på migrationen.	I utvecklade och relativt väl underbyggda hänvisningar tar eleven upp två tänkbara utvecklingslinjer för migrationen. Eleven hänvisar till <i>båda</i> de historiska exemplen och nuet för att förklara storleken på migrationen.	I väl utvecklade och väl underbyggda hänvisningar tar eleven upp två tänkbara utvecklingslinjer för migrationen. Eleven hänvisar till <i>båda</i> de historiska exemplen och nuet för att förklara storleken på migrationen De historiska exemplen sätts in i historiska sammanhang.

Exempelsvar på E-nivå. Enkla och till viss del underbyggda hänvisningar till det förflutna.

Jag har två historiska exempel som visar att utvandringen kan öka eller minska. En ökad utvandring har ju faktiskt skett här i Sverige under 1800-talet på grund av arbetslöshet. Under den tiden så led Sveriges befolkning av svält och då var den största önskan att få ett bättre liv. Det handla om att överleva i vissa fall till och med. Så dom hade inga större alternativ än att emigrera. Jag tror inte att människor i dagens samhälle hade emigrerat från Sverige för ökad arbetslöshet, för att vi har trots allt mycket större möjligheter idag än vad vi hade på 1880-talet för vi får bidrag så vi kan överleva, vi får helt enkelt inte svälta ihjäl.

Kommentar: Eleven resonerar om den framtida migrationen och hänvisar då till ett av de exempel från historien som finns till frågan och nuet. Eleven tar upp en orsak till varför människor emigrerade på 1880-talet: *Det handla om att överleva i vissa fall till och med. Så dom hade inga större alternativ än att emigrera.* Eleven anger sedan hur den tror att utvandringen skulle påverkas om arbetslösheten steg i Sverige: *Jag tror inte att människor i dagens samhälle hade emigrerat från Sverige för ökad arbetslöshet.* I meningen efter görs en hänvisning till nuet och 1880-talet för att motivera sin ståndpunkt: *vi har trots allt mycket större möjligheter idag än vad vi hade på 1880-talet för vi får bidrag så vi kan överleva, vi får helt enkelt inte svälta ihjäl.*

Sammantaget bedöms eleven använda enkla och till viss del underbyggda hänvisningar till det förflutna. För att hänvisningarna skulle bedömas som utvecklade och relativt väl underbyggda skulle eleven ha hänvisat till båda de historiska exempel som finns till frågan.

Exempelsvar på C-nivå. Utvecklade och relativt väl underbyggda hänvisningar till det förflutna.

Jag har två historiska exempel som visar att utvandringen kan både öka och minska vid tider av arbetslöshet. Under 1880-talet var det en period då arbetslösheten var hög och många utvandrade, bland annat till USA. Et annat exempel är en period under 1930-talet då arbetslösheten var hög men inte många utvandrade till andra länder. Detta berodde på att stora delar av världen fortfarande inte återhämtat sig efter första världskriget och arbetslösheten var stor i många samhällen. Det var inte många svenskar som utvandrade eftersom de inte hade mycket större chans att få jobb i andra länder. Skillnaden mellan dessa två situationer är hur resten av världen ser ut. Skulle Sverige få en hög arbetslöshet inom snar framtid skulle utvandringen inte vara i särskilt stor grad. Det finns inte många länder som är beroende av arbetskraft just nu. Självklart skulle det vara en del som utvandrade för att se om sin lycka är bättre någon annanstans men nu efter finanskrisen är arbetslösheten hög i många länder. Situationen vi har idag liknar alltså det andra exemplet jag gav mer än det första, då världsekonomin är mer lik den vi hade på 1930-talet än den vi hade på 1880-talet.

Kommentar: Eleven använder båda bilderna som finns till frågan tillsammans med nuet för att resonera om migrationen i framtiden. Eleven utgår i sitt resonemang från att de två exempel från historien som finns till frågan är olika. Eleven resonerar sedan om den framtida migrationen när den skriver: *Skulle Sverige få en hög arbetslöshet inom snar framtid skulle utvandringen inte vara i särskilt stor grad.* Som stöd för detta hänvisar eleven först till nuet: *Det finns inte många länder som är beroende av arbetskraft just nu. (...) efter finanskrisen är arbetslösheten hög i många länder.* I en senare passage hänvisar eleven till de två exemplen från historien: *Situationen vi har idag liknar alltså det andra exemplet jag gav mer än det första, då världsekonomin är mer lik den vi hade på 1930-talet än den vi hade på 1880-talet.*

Sammantaget bedöms eleven använda de två exemplen från historien tillsammans med nuet för att resonera om migrationen i framtiden. För att svaret skulle ha bedömts vara välutvecklat och väl underbyggt skulle eleven också ha satt in de historiska exemplen i relevanta sammanhang, och hänvisat till dessa i sitt resonemang. Eleven gör ett försök till detta i fråga om 1930-talet. Men sviterna från det första världskriget bedöms här inte vara en relevant faktor för att förklara den ekonomiska situationen på 1930-talet.

Exempelsvar på A-nivå. Välutvecklade och väl underbyggda hänvisningar till det förflutna.

Kommentar: Eleven sätter in de båda exemplen från historien i relevanta

Jag har två historiska exempel som visar att utvandringen både kan öka och minska, beroende på hur andra länder har det ställt. På 1880-talet var arbetslösheten hög i Sverige, då började många immigrera till USA, möjligheternas land, man såg det som ett bättre ställe, där fanns det jobb och i jämförelse med Sverige hade de det bättre, från USA skickades många brev och vykort där folk beskrev hur bra ställt det var i Amerika, det lockade många och folk såg en stor framtid med många möjligheter där. Men det kan se annorlunda ut. Om man kollar tillbaka på 30-talets depression ser man att det inte är så många som utvandrar, det kan bero på att arbetslösheten härjade på andra ställen än i Sverige, det var en börskrasch i USA, som spridit sig till många länder, det såg alltså inte bättre ut i andra länder jämfört med i Sverige. Vad vi kan se här är att utvandringen påverkas på läget i Sverige jämför med andra länder. Därför kan arbetslösheten ha olika konsekvenser, och på grund av det måste vi se på hur andra länder har det i nutiden för att kunna bedöma hur en ökad arbetslöshet kommer att påverka Sverige, just nu ser ekonomin inte stabil ut på många ställen i världen, vilket pekar på en situation som på 30-talet. Vissa länder börjar växa, som Kina, vilket pekar på en situation som på 1880-talet. Så en hög arbetslöshet i framtiden kan leda till en utvandring beroende på hur andra länder utvecklas i sin ekonomi och arbetslöshet.

historiska sammanhang och hänvisar sedan till dessa när migrationen från Sverige diskuteras. Exemplet från 1880-talet sätts in i ett sammanhang när eleven skriver: *från USA skickades många brev och vykort där folk beskrev hur bra ställt det var i Amerika, det lockade många och folk såg en stor framtid med många möjligheter där.* Exemplet från 1930-talet sätts även det in i ett historiskt sammanhang när eleven skriver att: *det var en börskrasch i USA, som spridit sig till många länder, det såg alltså inte bättre ut i andra länder jämfört med i Sverige.* I slutet av detta utdrag jämför eleven situationen i Sverige med den i USA och denna jämförelse används för att förklara varför utvandringen såg ut som den gjorde under denna tid. Eleven gör en liknande jämförelse för situationen 1880: *där fanns det jobb och i jämförelse med Sverige hade de det bättre.*

De historiska sammanhang i vilka eleven placerar bilderna som finns till uppgiften används sedan tillsammans med resonemang om nuet för att resonera om utvecklingen i framtiden. Nutidens betydelse poängteras i elevens slutsats: *på grund av det måste vi se på hur andra länder har det i nutiden för att kunna bedöma hur en ökad arbetslöshet kommer att påverka Sverige.* Eleven kopplar samman de tre tidsperioderna i svarets sista del, där de två exemplen från historien kopplas samman med nuet i ett resonemang om migrationen i framtiden: *just nu ser ekonomin inte stabil ut på många ställen i världen, vilket pekar på en situation som på 30-talet. Vissa länder börjar växa, som Kina, vilket pekar på en situation som på 1880-talet. Så en hög arbetslöshet i framtiden kan leda till en utvandring beroende på*

hur andra länder utvecklas i sin ekonomi och arbetslöshet.

Sammantaget bedöms eleven sätta in exemplen som hör till uppgiften i relevanta historiska sammanhang. Eleven gör sedan välutvecklade och väl underbyggda hänvisningar till dessa sammanhang och nutiden i sitt resonemang om den eventuella framtida migrationen.

Vanliga anledningar till att svar inte motsvarar nivån för E

Vanliga anledningar till att svar har bedömts inte motsvara nivån för E enligt den aktuella delen av kunskapskravet är att:

- eleven redogör för ett eller båda de exempel från historien som finns till frågan, men utan att resonera om hur migrationen i Sverige skulle påverkas av en sämre ekonomisk situation.
- eleven använder sig inte av de historiska exemplen utan resonerar bara om hur utvandringen skulle påverkas utifrån nutida förhållanden.
- eleven redogör för de historiska exemplen och uttalar sig om den framtida utvandringen. Det görs dock utan hänvisningar till de historiska exemplen.
- eleven hänvisar endast till ett eller två av de historiska exemplen. Den nutida situationen beaktas inte i svaret.

Uppgift 11 – Elevens användning av källkritiska begrepp

I de två delproven ges eleven sammantaget möjlighet att använda källkritiska begrepp i fyra uppgifter. Dessa är uppgifterna 5 och 6 i Delprov A samt 5 och 6 i delprov B. Eftersom det handlar om samma förmåga som prövas i alla dessa uppgifter blir den möjliga begreppsanvändningen snarlik i de fyra uppgifterna. Det gör att eleven får tillgodoräkna sig belägg för begreppsanvändning i källkritiska resonemang utifrån den uppgift av de fyra aktuella som har högst kvalitet. Motsvarar det bästa svaret en E-nivå ger eleven ett E-belägg för begreppsanvändning kring källkritik, motsvarar det bästa svaret en C-nivå ger eleven ett C- och ett E-belägg för begreppsanvändning kring källkritik och motsvarar det bästa svaret en A-nivå ger eleven ett A-, ett C- och ett E-belägg för begreppsanvändning kring källkritik.

Kunskapskrav: Delkunskapskravet som anger kunskap för den aktuella förmågan att använda historiska begrepp är att i studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett (...) fungerande sätt. Delkunskapskravet är aktuellt i uppgiften när eleven vid användning av källor kan använda historiska begrepp på ett fungerande sätt. Det begrepp som är aktuellt att använda och som anges i det centrala innehållet är källkritik. Detta kan göras genom användning av exempelvis de källkritiska kriterierna äkthet, beroende, tendens och samtidighet. Det kan också göras med hjälp av begrepp som vinklad, samtida eller objektiv. I tolkningen av delkunskapskravet är bedömningen att de begrepp som kan uppfattas som synonymer till direkta källkritiska begrepp, och som används adekvat, kan anses vara exempel på en mer eller mindre fungerande begreppsanvändning.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven använder källkritiska begrepp i uppgifterna 5 och 6 i Delprov A samt uppgifterna 5 och 6 i delprov B.
- I vilken utsträckning förtydligar de källkritiska begrepp eleven använder i uppgifterna 5 och 6 i Delprov A samt uppgifterna 5 och 6 i delprov B det källkritiska resonemanget.

Beskrivning av progressionen i bedömningen

Eleven ger belägg för:		
kunskaper på E-nivå	kunskaper på C-nivå	kunskaper på A-nivå
I något av sina källkritiska resonemang i uppgifterna 5 och 6 i Delprov A och 5 och 6 i delprov B använder eleven <i>något</i> källkritiskt begrepp på ett <i>rimligt</i> sätt.	I något av sina källkritiska resonemang i uppgifterna 5 och 6 i Delprov A och 5 och 6 i delprov B använder eleven <i>några</i> källkritiska begrepp på ett rimligt sätt. I något av sina källkritiska resonemang i uppgifterna 5 och 6 i Delprov A och 5 och 6 i delprov B använder eleven <i>något</i> källkritiskt begrepp som <i>förtydligar</i> resonemanget.	I något av sina källkritiska resonemang i uppgifterna 5 och 6 i Delprov A och 5 och 6 i delprov B använder eleven <i>flera</i> källkritiska begrepp på ett rimligt sätt. I något av sina källkritiska resonemang i uppgifterna 5 och 6 i Delprov A och 5 och 6 i delprov B använder eleven <i>några</i> källkritiska begrepp som <i>förtydligar</i> resonemanget.

Exempel på källkritiska begrepp från elevsvarsexemplen i bedömningsmaterialet för uppgifterna 5 och 6 i delprov A och 5 och 6 i delprov B

- Objektiv
- Förstahandskälla
- Beroende
- Tendens
- Tendenskriteriet
- Tidskriteriet
- Vinklad
- Perspektiv
- Syfte
- Tolkning
- Äkta

Begrepp som används rimligt eller förtydligar ett resonemang?

Begreppen kan användas på ett **rimligt** sätt, men utan att förtydliga innehållet. Utbrutna exempel på detta ges nedan.

- *Vi får ingen **objektiv** syn på om det var fler som tyckte precis som honom och det är därför svårt att fastslå att flera tyckte precis som honom.*
- *Om källa 1 är **äkta** är den mer trovärdig, eftersom hon jobbade i fabrik på 1800-talet, dock är det bara hennes egen uppfattning.*

När ett begrepp utgör det centrala och bärande begreppet i en resonemangskedja **förtydligar** det resonemanget. Nedan ges några utbrutna exempel där begreppen ingår i en resonemangskedja och förtydligar denna.

- *Ritningen är gjord av en slaverimotståndare, vilket gör att jag tvivlar på att han var **objektiv** i sin ritning eller om han överdrev ritningen en aning så att folk skulle bli helt förskräckta över hur slaverna blev behandlade.*
- *Det är inte heller en **förstahandskälla** då de själva inte säkert var med ombord. De är alltså **beroende** av fler personer och deras **tolkningar**.*
- ***Tidskriteriet** spelar också roll här. Han skrev sin bok flera år efter händelsen. Han kan under tiden ha glömt detaljer och fått en förvrängd syn.*

BEDÖMNING AV DELPROV B

Belägg för användning av källkritiska begrepp

Eleven får tillgodoräkna sig belägg för begreppsanvändning i källkritiska resonemang utifrån den uppgift av de fyra aktuella som har högst kvalitet.

	Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
Delprov A Uppgift 5			
Delprov A Uppgift 6			
Delprov B Uppgift 5			
Delprov B Uppgift 6			
Elevens högsta belägg är			

Bilaga 1

- Exempel på svar i delprov B på den lägst godtagbara nivån i relation till de olika nivåerna i kunskapskraven
- Kopieringsunderlag till bedömningsprotokoll

Uppgift 2 – OS-invigningen i London 2012

Exempelsvar på svag E-nivå.

Det är det som har gjort landet till vad det är idag, det var en stor historisk händelse.

Kommentar: Eleven kopplar ihop nutid och dåtid. Det går även att ana ett syfte, att visa upp en viktig historisk händelse. Resonemanget är väldigt vagt och allmänt hållet.

Exempelsvar på svag C-nivå.

Jag tror att de använde historien till den industriella revolutionen eftersom det var då Storbritannien fick en betydelsefull plats i historien. Det blev ett stort framsteg för landet när industrin kom igång. Och vi alla gillar väl englands historiska stereotyper? Det är väl det man tänker på när man tänker "England"? Lite gammaldags.

Kommentar: Eleven kopplar ihop dåtid med nutid när den beskriver syftet. Eleven menar att industrialismen är en typisk bild av Storbritanniens historia. Underbyggnaden till dåtiden är tydlig, det var då Storbritannien fick ett försprång mot andra nationer och att det var ett stort framsteg för landet. Underbyggnaden till vår tid är betydligt mer allmänt hållen och uttrycks genom frågor. Resonemanget går trots allt att följa.

Uppgift 3 – Olof Palme använder historia

Exempelsvar på svag E-nivå.

Alla är runt tiden då andra världskriget höll på. Jag tror han nämnde de platser för att påminna oss vad som hände då och att något hemskt har hänt nu igen.

Kommentar: Eleven gör ett enkelt konstaterande av att Palme vill påminna om något som har varit hemskt och att det nu upprepas. Förklaringen är allmän och underbyggs inte med någon värdering eller några exempel i resonemanget.

Exempelsvar på svag C-nivå.

Att hänvisa till liknande händelser i historia är inte bara smart men även ytterst effektivt. Det är något de flesta människor känner till och kan därför relatera till. Att det också är så "grova" historiska händelser är bara ett plus (för Palme och hans motiv). Ett bra sätt att förmedla sina åsikter, få fram och stärka sitt motiv samt engagera folk är genom att nämna grova historiska händelser de har någon slags emotionell koppling till. Det hade ju varit extremt osmart att inte ta till detta, när det nu ändå fanns tillgängligt.

Kommentar: Eleven väver samman sin förklaring av varför Palme använder historia om dessa platser med en värdering av användningen. Även om eleven gör en värdering används inga uttryckliga historiska exempel i svaret. Därför bedöms svaret som ett svagt C.

Exempelsvar på svag A-nivå

Eftersom Palme ogillade USAs handling att tortera oskyldiga civila i den vietnamesiska staden Hanoi så ville Palme träda fram med ett tal som hade sånt kraftigt innehåll att folk skulle inse hur illa bombningen egentligen var. Det Palme använder historiska referenser till är ett mycket användbart och lyckat sätt att dra paralleler. Eftersom Palme befann sig i en så mäktig position så var nog hans mening också att få USAs regering att skämmas för sina dåd. Det var därför han till och med använde så känsliga jämförelser som Treblinka (ett nazistiskt koncentrationsläger).

Kommentar: Eleven beskriver varför Palme använder den historia som nämns i talet. Eleven refererar också till platserna i materialet i sitt resonemang: *Det var därför han till och med använde så känsliga jämförelser som Treblinka (ett nazistiskt koncentrationsläger).* Eleven skriver också att Palmes användning är bra. Det gör eleven när den skriver *Det Palme använder historiska referenser till är ett mycket användbart och lyckat sätt att dra paralleler.* Denna värdering av Palmes användning av historia hade kunnat göras tydligare. Det hade kunnat göras genom att använda historiska exempel.

Uppgift 5 – Källor om barnarbete i Sverige i slutet av 1800-talet

Exempelsvar på svag E-nivå.

Källa 1 kan man inte riktigt döma om hon överdriver för diktens skull eller om det verkligen var dåliga arbetsvillkor. Källa 2 säger att tändsticksfabriken var ett vanligt jobb för kvinnor och barn men även denna källa är oklar. Den beskriver inte arbetsvillkoren. Man kan tolka källa 1 som ett rop på hjälp. Jag tycker därför att källa 1 är en bättre källa för den visar i alla fall ett exempel från någon som jobbade där.

Kommentar: Genom att eleven konstaterar att källa 2 inte säger något om arbetsvillkoren och att källa 1 kan tolkas som ett rop på hjälp framgår det att eleven tycker att källa 1 är den källa som säger något om arbetsvillkoren. Det är dock ett oordnat svar. Eleven uttrycker i sista meningen även ett diffust källkritiskt argument för källa 1.

Exempelsvar på svag C-nivå.

Källa 1 är trovärdig då den är samtida och skriven av någon som varit på platsen och upplevt det. Man kan använda den för att få veta hur situationen verkligen var i tändsticksfabriken.

Källa 2 kan man ifrågasätta då texten är skriven långt senare och därför mindre trovärdig. Man kan ju också tänka sig att det är en sekundärkälla och då mindre trovärdig.

Kommentar: De källkritiska argumenten är tydliga i svaret. Däremot är det väldigt allmänt hållet om hur användbar källa 1 är för att säga något om situationen för barnen i tändsticksfabriken.

Uppgift 6 – Strumpan

Exempelsvar på svag E-nivå.

Källa ett berättar att det var slitigt.

Kommentar: Svaret är väldigt magert, men innehåller trots allt de kriterier som utgör E-nivån, en slutsats och en hänvisning till en användbar källa.

Exempelsvar på svag C-nivå.

Att jobba som sömmerska på fabriken Strumpan på 1960-talet och 1970-talet var nog som man kan se och läsa i källa 1 och 3 att det var nog ett ganska jobbigt och utmattande yrke detta pga de skador de fick och att de var trötta och som de satt trångt. Källan 1 är ju ett vittne, sömmerskan som han intervjuar.

Kommentar: Eleven drar några slutsatser och hänvisar allmänt till källa 1 och 3. Man hade önskat tydligare hänvisningar. Det källkritiska argumentet utvecklas inte utan är bara ett kort konstaterande, att källa 1 bygger på ett vittne vilket gör källan mer trovärdig.

Exempelsvar på svag A-nivå.

Källa 1 och 3 ger liknande bilder av hur det var att arbeta på Strumpan. Tony har intervjuat en som verkligen har jobbat där som säger att det var slitigt och att man blev trött. I källa 3 på bilden ser man många kvinnor som sitter och syr. Det ser också trångt och jobbigt ut. Den säger visserligen inget om raster och sådant men det ser ut att vara enformigt. Jag skulle säga att källa 1 och 3 också är trovärdiga för att de är från den tiden.

Kommentar: Eleven drar några slutsatser ur källa 1 och 3 och hänvisar till källorna. Eleven pekar också på att de förstärker varandra i att arbetet var enformigt. De källkritiska argumenten som framförs handlar om att de som intervjuades var förstahandskällor och att bilden är från den tiden. Alla aspekter av ett välutvecklat och väl underbyggt resonemang finns med, men det skulle kunna vara tydligare.

Uppgift 8 – Den demokratiska utvecklingen i Sverige.

HISTORISK REFERENSRAM

Exempelsvar på svag E-nivå.

Ett sätt som den demokratiska situationen förändrats på är att det inte är kungen som bestämmer utan valda politiker.

Kommentar: I svaret görs det minsta som krävs för att visa kunskaper på E-nivå. Eleven har identifierat en skillnad mellan tidsperioderna utan att nämna något om vilken tidsperiod som avses eller att ge sitt resonemang någon ytterligare underbyggnad. Svaret bedöms ge en enkel beskrivning av samband mellan tidsperioderna.

Exempelsvar på svag C-nivå.

1771-1792 regerade kung Gustaf III över Sverige. Detta förändrades under en period då samhället utvecklades. Denna förändring i samhället innebar även en förändring i individens perspektiv. Då samhället blev industrialiserat var behovet av en folklig makt högre än en royalistisk som styrde och bara tillgodosåg överklassens behov. Den så kallade "arbetarklassen" var stor under denna tiden vilket innebar att deras behov var tvungna att tillgodoses likväl som andras. Därför bildades ett parlament. Något som varit kontinuerligt under den industriella revolutionen var de ständigt ökande klassklyftorna som tydligt markerade vem som tillhörde vilken klass. Detta har förändrats med Reinfeldts regering och lite tidigare. De är en moderat (blå) regering och detta är ett exempel på en förändring men den folkvalda regeringen har hållit i sig. Detta är bevis på både kontinuitet och förändring inom regeringen.

Kommentar: Svaret bedöms ge belägg för kunskaper på C-nivå. Dock bedöms det ligga på gränsen för detta. Anledningen är att den orsak som anges till att parlamentarism infördes i Sverige är något kortfattad: *Den så kallade "arbetarklassen" var stor under denna tiden vilket innebar att deras behov var tvungna att tillgodoses likväl som andras. Därför bildades ett parlament.* Om eleven hade underbyggt sitt svar med något historiskt exempel hade det gjort att svaret hade varit ett tydligare svar på C-nivå.

Exempelsvar på svag A-nivå.

Ett tydligt sätt att se en förändring är att kolla på Gustav den tredje och regeringen 1918. Gustav den tredje föddes in i kungafamiljen och folket valde inte att han skulle bli kung. Men regeringen som styrde var till viss del demokratisk då männen fick välja regeringen. Det förändrades senare då hela folket fick rösta på frågor. Regeringen 1918 var inte lika demokratisk som den är idag eftersom inte rösträtt för kvinnor inskaffades förrän 1921. Som bilderna visar var det inte en enda kvinna med i regeringen 1918 men i 2011 ser vi några stycken. Under Gustav den tredjes tid gjorde kungen besluten men nu i nutid har inte kungen någon politisk makt utan representerar bara Sverige. Men vi ser ändå kontinuitet i det fallet att Sverige fortfarande har monarki även om monarkin har förändrats på vad kungen gör i vårt land. Sverige har demokrati eftersom det har visats i många tydliga fall att länder fungerar bäst då folket är nöjda och har en viss inverkan på landet med sin rösträtt. När den franska revolutionen utbröt var det till stor del pga folket inte var nöjda med de materialistiska problemen i landet och för samhället i andra länder utvecklade dem franska befolkningen också ville det.

Kommentar: Svaret bedöms ge belägg för kunskaper på A-nivå. Men eleven hade tydligare kunnat ange orsaker till de likheter och skillnader den identifierar mellan tidsperioderna. Eleven tar upp en orsak till förändring när den skriver: *Regeringen 1918 var inte lika demokratisk som den är idag då inte rösträtt för kvinnor inskaffades förrän 1921*. Eleven hade kunnat tydliggöra rösträttens betydelse för demokratiseringen på ett bättre sätt och angett fler orsaker. Eleven tar också upp en orsak till likheter mellan tidsperioderna när den skriver att: *Sverige har demokrati eftersom det har visats i många tydliga fall att länder fungerar bäst då folket är nöjda och har en viss inverkan på landet med sin rösträtt*. Som orsak till att Sverige haft demokrati anges att det har visat sig vara bra. Denna orsak hade eleven kunnat utveckla, för att svaret skulle bedömas som ett starkt A.

HISTORISKA BEGREPP

Exempelsvar på svag E-nivå:

Ändringen är att förr i tiden styrde ju kungen landet, då fanns det ju ingen regering. Då gick ju makten inom familjen.

Kommentar: Svaret bedöms knappt ge belägg för kunskaper på E-nivå. Eleven beskriver situationen inom tidsperiod och sätter den situationen i relation till tidsperiod 1 då det fanns en regering: *Ändringen är att förr i tiden styrde ju kungen landet, då fanns det ju ingen regering*. Då eleven har beskrivit en förändring mellan två tidsperioder bedöms eleven ha en i huvudsak fungerande begreppsanvändning.

Exempelsvar på svag C-nivå.

Ett sätt som den demokratiska situationen förändrats på är att 1700-talets regering gick från att vara en person, alltså kung Gustaf III till 1900-talets regering som bestod av bara män och sedan gick över till 2000-talets regering då även kvinnor får vara med. Det är nog den största skillnaden. Det blev bara mer och mer rättvist. På 1800-talet kunde bara kungen bestämma, stifta lagar osv. På 1900-talet blev det en regering som tog över jobbet men det är bara rika män som ligger högre upp i samhället än andra. Nu på 2000-talet kan vem som helst bli en del av regeringen. Bara man jobbar tillräckligt hårt.

Något som varit kontinuerligt är att lagarna i Sverige alltid har gällt för hela befolkningen.

Allt detta har förändrats för att ju längre tiden gick från 1700-talet ju mer rättigheter fick folket och pga industriella revolutionen blev det mindre glapp mellan de olika grupperna i samhället. Lag om att alla barn måste gå i skolan kom och alltså blev det enklare att bli något stort i framtiden med en utbildning.

Kommentar: Svaret bedöms ge belägg för kunskaper på C-nivå, men knappt. Anledningen är att eleven förvisso beskriver både kontinuitet och förändring, men det är inte helt klart att eleven gör det för samma demokratiska förhållande. Eleven beskriver först hur maktfördelningen i samhället förändrats. Sedan skriver eleven om att Sveriges lagar alltid gällt för hela befolkningen. Dessa två demokratiska förhållanden bedöms här ligga så pass nära varandra att eleven bedöms visa kunskaper på C-nivå. Hade den tydligare kopplat samman lagstiftningen och maktfördelningen hade svaret visat kunskaper som tydligare motsvarar C-nivån.

Exempelsvar på svag A-nivå.

Under upplysningen på 1700-talet uppkom nya idéer och styrelseskick för länderna. USA var ett av de länder som först fick ett styrelseskick grundat på upplysningen. I Sverige var styrelseskicket fortfarande med en enväldig kung på denna tid. Under upplysningen och industrialiseringen uppkom demokratiska sätt att styra länder på. Men i Sverige kom det först senare, på 1900-talet. Då förändrades samhället till ett folkstyre med regering och riksdag. Det som var kontinuerligt mellan Sverige på 1700-talet och 1900-talet var att kungen fanns kvar. Förändringen var att dock att kungen inte hade någon politisk makt. Under industrialiseringen skapade folkrörelser så som till exempel arbetarrörelsen och kvinnorörelsen. På detta sätt blev människor mer delaktiga i politiken. På 1900-talet fick folket allmän rösträtt, detta hade förändrats sedan 1700-talet. Men kvinnor och så kallade icke-svenskar var inte med i regeringen på 1900-talet, det förändrades till dagens regering. Oavsett kön och var man härstammar ifrån får man vara med och styra landet.

Kommentar: Svaret bedöms ge belägg för kunskaper på A-nivå. Eleven hade med tydligare exempel från historien kunnat visa på en begreppsanvändning som på ett bättre sätt visar på kunskaper på A-nivå. I sina skrivningar om förändring i ett demokratiskt förhållande (maktfördelningen) använder eleven exempel från historien: *Under upplysningen och industrialiseringen uppkom demokratiska sätt att styra länder på. Men i Sverige kom det först senare, på 1900-talet. Då förändrades samhället till ett folkstyre med regering och riksdag.* I fråga om kontinuitet skriver eleven: *Det som var kontinuerligt mellan Sverige på 1700-talet och 1900-talet var att kungen fanns kvar. Förändringen var att dock att kungen inte hade någon politisk makt.* För att begreppsanvändningen tydligare skulle motsvara kunskaper på A-nivå borde eleven ha underbyggt sin beskrivning av kontinuiteten med exempel från historien. Det hade kunnat göras genom att beskriva vilka maktbefogenheter kungen tappat och vad i rollen som kung som finns kvar.

Uppgift 10 – Vad kan vi säga om framtiden – med hjälp av historien?

Exempelsvar på svag E-nivå

Jag har två historiska exempel som visar att utvandringen både kan öka och minska. I den första bilden var arbetslösheten stor, då ökade utvandringen. Utifrån bilden tror jag att om en ökad arbetslöshet sker. Då kommer nog utvandringen öka. För att transport sättet idag är väldigt stort. Som gör att det blir enklare att kunna transportera människor.

Kommentar: Svaret bedöms ge belägg för kunskaper på E-nivå eftersom eleven tar upp ett av de historiska exemplen och ger en tänkbar utvecklingslinje. Dock anses svaret ligga på gränsen. Det beror på att det historiska exemplet är vagt beskrivet, något som också gäller för hänvisningarna till detta historiska exempel och nuet.

Exempelsvar på svag C-nivå

Jag har två historiska exempel som visar att utvandringen både kan öka och minska. I det första exemplet visar det på att människor kan utvandra när de är arbetslösa vilket kan bero på att de till exempel inte har råd att bo kvar, det finns ingen möjlighet till jobb i hemlandet, osv. I det andra exemplet visar det på att människor kan stanna kvar i landet även när de är arbetslösa. Detta kan till exempel bero på att det är billigare att stanna kvar hemma än att utvandra, att det finns möjlighet till nytt jobb osv.

Exemplen pekar på att i framtiden kan det antingen bli många utvandrare eller många som stannar kvar, vid hög arbetslöshet. Vad det blir kan bero på många faktorer, till exempel landets ekonomi, världsekonomin, välfärd i länderna eller möjligheten till arbete. Idag är det kanske en annan ekonomisk säkerhet jämfört med hur det var under de två tidigare perioderna. Att utvandra var kanske en självklarhet, eller ett måste för att ens kunna överleva då. Idag får man hjälp vid arbetslöshet i form av ekonomiskt stöd och hjälp att hitta nytt jobb. Dessa förutsättningar hade man kanske inte då och man var tvungen att utvandra.

Kommentar: Svaret bedöms ge belägg för kunskaper på C-nivå eftersom eleven hänvisar till båda de historiska exemplen och utifrån dessa skissar eleven på två scenarier. Det som gör att svaret knappt anses göra detta är att eleven är otydlig när den skriver om de historiska exemplen. Till exempel placeras de inte i tid och resonemanget som eleven för kring dem är inte specifika för just dessa historiska exempel. Hänvisningarna till de historiska exemplen är även de knapphändiga och hade behövt bli tydligare för att svaret skulle vara ett tydligt exempel på kunskaper på C-nivå.

Exempelsvar på svag A-nivå

Jag har två historiska exempel som visar att utvandringen både kan öka och minska. Under 1800-talet var arbetslösheten stor i Sverige och skörden gick dåligt. Svenskarna ville då söka efter lyckan i det stora landet på andra sidan Atlanten. Många hade hört talas om USA men aldrig varit där själva, det pratades om hur rikt och fint det var där och det var antagligen en bidragande faktor till att många flyttade dit. Under 1880-talet var USA en blomstrande ekonomi som var väl utvecklad i både varor och maskiner. Även idag är USA ett av de ledande länderna i världen.

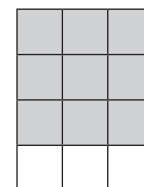
I det andra exemplet däremot utvandrade inte många från Sverige trots att arbetslösheten var hög, precis som 1880. Detta tror jag beror på att USA under denna tid var inne i "depressionen". I USA var också arbetslösheten hög och ekonomin dålig. Därför var det inte lönt för svenskarna att flytta dit för de skulle inte få det bättre där än här. Det jag menar är alltså att allt beror på hur Sveriges ekonomi är jämfört med resten av världens. Om tex USA:s eller Englands ekonomi är blomstrande och hög, medans Sveriges är kass är det självklart att vi flyttar för att förhoppningsvis få det bättre. Men å andra sida om hela världens ekonomi (eller de viktigaste ekonomiska länderna) är dålig så kommer svenskarna ej utvandra. Exemplena pekar på att i framtiden kan det antingen bli en hög eller låg utvandring från Sverige, beroende på hur de andra länderna på vårt runda klot har det.

Kommentar: Svaret bedöms visa kunskaper på A-nivå eftersom eleven resonerar om migrationen i framtiden och gör det med hänvisningar till båda de historiska exemplen och nuet. Det som gör att detta svar bedöms ligga på gränsen är att hänvisningarna inte är så tydliga och att de sammanhang som frågan sätts in i är relativt svagt beskrivna. För att svaret med bättre marginal skulle visa på kunskaper på A-nivå borde eleven ha varit tydligare med hänvisningarna till det förflutna och nuet. Det hade kunnat göras genom att eleven i den näst sista meningen gjort uttalade kopplingar mellan sina resonemang och exemplen från historien. Eleven hade också behövt sätta in exemplen i tydligare historiska sammanhang.

BILAGA 1

Kopieringsunderlag till bedömningsprotokoll

Bedömningsprotokoll – Delprov A Uppgifterna 5 och 6, Delprov B Uppgifterna 5 och 6

Elevens användning av källkritiska begrepp

Elev: _____ Klass: _____

Underlag för bedömning av begreppsanvändningen

En i huvudsak fungerande begreppsanvändning

Ja Nej

Eleven använder i någon av de aktuella uppgifterna
något källkritiskt begrepp på ett rimligt sätt

☐	☐
--------------------------	--------------------------

En relativt väl fungerande begreppsanvändning

Ja Nej

Eleven använder i någon av de aktuella uppgifterna
några källkritiska begrepp på ett rimligt sätt

☐	☐
--------------------------	--------------------------

Eleven använder i någon av de aktuella uppgifterna **något**
källkritiskt begrepp på ett rimligt sätt som **förtydligar** resonemanget

☐	☐
--------------------------	--------------------------

En väl fungerande begreppsanvändning

Ja Nej

Eleven använder i någon av de aktuella uppgifterna
flera källkritiska begrepp på ett rimligt sätt

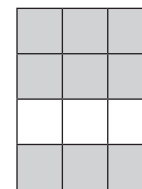
☐	☐
--------------------------	--------------------------

Eleven använder i någon av de aktuella uppgifterna **några**
källkritiskt begrepp på ett rimligt sätt som **förtydligar** resonemanget

☐	☐
--------------------------	--------------------------

Bedömningsprotokoll – Delprov B Uppgift 3

Olof Palme använder historia

Elev: _____ Klass: _____

Resonemanget är enkelt och till viss del underbyggt

Ja

Nej

Eleven anger en rimlig förklaring till varför Palme använde historia.

☐☐

Resonemanget är utvecklat och relativt väl underbyggt

Ja

Nej

Eleven anger en rimlig förklaring till varför Palme använde historia.

☐☐

Eleven underbygger resonemanget med **historiska exempel**

☐☐

Resonemanget är välutvecklat och väl underbyggt

Ja

Nej

Eleven anger en rimlig förklaring till varför Palme använde historia.

☐☐

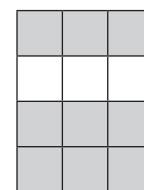
Eleven underbygger resonemanget med **historiska exempel**

☐☐

Eleven gör en tydligt motiverad värdering av historieanvändningen

☐☐

Bedömningsprotokoll – Delprov B Uppgift 6

Att arbeta som sömmerska på Strumpan

Elev: _____ Klass: _____

Resonemanget är enkelt och till viss del underbyggt	Ja	Nej
Eleven använder någon av källorna och drar en slutsats	☐	☐

Eleven förklarar varför källan är användbar för slutsatsen	☐	☐
--	--------------------------	--------------------------

Resonemanget är utvecklat och relativt väl underbyggt	Ja	Nej
Eleven använder två av källorna och drar slutsatser	☐	☐

Eleven förklarar varför källorna är användbara för slutsatserna	☐	☐
---	--------------------------	--------------------------

Eleven använder något källkritiskt argument om någon källa	☐	☐
---	--------------------------	--------------------------

Resonemanget är välutvecklat och väl underbyggt	Ja	Nej
Eleven använder två av källorna och drar slutsatser	☐	☐

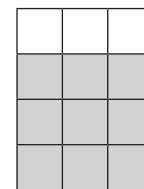
Eleven kopplar samman två av källorna så att de förstärker varandra	☐	☐
---	--------------------------	--------------------------

Eleven förklarar varför källorna är användbara för slutsatserna	☐	☐
---	--------------------------	--------------------------

Eleven använder några källkritiska argument om två källor	☐	☐
--	--------------------------	--------------------------

Bedömningsprotokoll – Delprov B Uppgift 8

Den demokratiska utvecklingen i Sverige

Elev: _____ Klass: _____

Underlag för bedömning av förmågan att använda en historisk referensram

En enkel beskrivning av det aktuella sambandet

Ja

Nej

Eleven anger någon likhet eller skillnad mellan tidsperioderna

☐
☐

En relativt komplex beskrivning av det aktuella sambandet

Ja

Nej

Eleven anger **någon** rimlig **orsak** till någon likhet **eller** skillnad mellan tidsperioderna
☐
☐
Eleven underbygger detta med **historiska exempel**
☐
☐

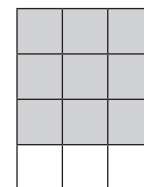
En komplex beskrivning av det aktuella sambandet

Ja

Nej

Eleven anger **någon** rimlig **orsak** till någon likhet **och** skillnad mellan tidsperioderna
☐
☐
Eleven underbygger båda orsakerna med **historiska exempel**
☐
☐

Bedömningsprotokoll – Delprov B Uppgift 8

Den demokratiska utvecklingen i Sverige

Elev: _____ Klass: _____

Underlag för bedömning av förmågan att använda historiska begrepp

En i huvudsak fungerande begreppsanvändning

Ja

Nej

Eleven beskriver kontinuitet **eller** förändring av något demokratiskt förhållande mellan tidsperioderna. Begreppet kontinuitet eller förändring används.

☐
☐

En relativt väl fungerande begreppsanvändning

Ja

Nej

Eleven beskriver kontinuitet **och** förändring av något demokratiskt förhållande mellan tidsperioderna. Begreppen kontinuitet och förändring används.

☐
☐

En väl fungerande begreppsanvändning

Ja

Nej

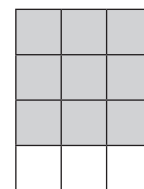
Eleven beskriver kontinuitet **och** förändring av något demokratiskt förhållande mellan tidsperioderna. Begreppen kontinuitet och förändring används.

☐
☐

Eleven underbygger både kontinuitet **och** förändring med exempel från historien

☐
☐

Bedömningsprotokoll – Delprov B Uppgift 10

Vad kan vi säga om framtiden - med hjälp av historien?

Elev: _____ Klass: _____

Enkla och till viss del underbyggda hänvisningar

Eleven tar upp **en** tänkbar utvecklingslinje.

Ja Nej

☐	☐
--------------------------	--------------------------

Eleven hänvisar till **ett** av de givna historiska exemplen och nuet för att förklara storleken på migrationen.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

Utvecklade och relativt väl underbyggda hänvisningar

Eleven tar upp **två** tänkbara utvecklingslinjer.

Ja Nej

☐	☐
--------------------------	--------------------------

Eleven hänvisar till **båda** givna historiska exemplen och nuet för att förklara storleken på migrationen.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

Välutvecklade och väl underbyggda hänvisningar

Eleven tar upp **två** tänkbara utvecklingslinjer.

Ja Nej

☐	☐
--------------------------	--------------------------

Eleven hänvisar till **båda** givna historiska exemplen och nuet för att förklara storleken på migrationen.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

Eleven sätter in de historiska exemplen i **historiska sammanhang**.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

MALMÖ HÖGSKOLA

Institutionen för individ och samhälle